

eul_wid: lvi-ag

Διονύσιος ὁ Θραῦξ Τέχνη Γραμματική υπόμνησις · Commentary on Dionysius Thrax

Commentary

Ὑπόμνημα

Period: Ἑλληνιστική [Hellenistic](#)
Dialect: Κοινή τεχνική [Technical Koine](#)
Domain: Γραμματική [Grammar](#)
Format: Πεζός Prose

- ¹ COMMENTARIUS HELIODORI. § 12 (14b). ¶ καὶ ὅτι ἐρωτηματικά μὲν ἔστιν εὐρεῖν ἐν παντὶ μέρει λόγου, πειστικά δὲ οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἐν παντὶ μέρει, εἰ μὴ ἐν ὀνόμασι καὶ ἐπιρρήμασι μόνοις, ἐν μὲν ὀνόμασι τίς ποῖος ¶ πόσος πηλίκος ¶ ποδαπός, ἐν δὲ ¶ ἐπιρρήμασι ¶ πῶς πῇ ποῦ ¶ πόθεν πηνίκα. Καὶ χρή ¶ εἰδέναι, ὅτι τῷ μὲν τίς ἐπάγεται κύριον ὄνομα ¶ , τῷ δὲ ποῖος πᾶν ἐπίθετον, πλὴν τῶν κατὰ τὰ σωματικά μεγέθη κειμένων· ¶ καὶ τὸ πόσος ἐπὶ πλήθους, καὶ τὸ πηλίκος ¶ ἐπὶ μεγέθους, καὶ τὸ ποδαπός ἐπὶ ἔθνους. Καὶ τοῦτο πάλιν χρή εἰδέναι, ὅτι ¶ τὰ μὲν μονοσύλλαβα τῶν ἐρωτηματικῶν ἐγκλινόμενα ¶ ἀόριστα γίνεται, ἥλθέ τις καὶ που ἔστι καὶ πη ἀπῆλθε, τὰ δὲ δισύλλαβα κατὰ ¶ βιβάζοντα τὸν τόνον, οἷον ποιὸς ἦχος ¶ καὶ ποσὸς τις καὶ ὅτι τὰ δισύλλαβα καὶ τρισύλλαβα ἀποβάλλοντα τὸ κατ' ἀρχὴν ¶ σύμφωνον ἀναφορικά γίνεται, οἷον ποῖος ¶ οἶος, πόσος ὅσος, πηλίκος ἡλίκος [τοῖος οἶος], τινὰ δὲ καὶ τὸ ο κατ' ἀρχὴν λαμβά ¶ νοντα, ὁποῖος ὁπόσος ὀπηλίκος ¶ · τὰ δὲ λαμβάνοντα κατ' ἀρχὴν τὸ τ ἀνταποδοτικά γίνεται, ὅσος τόσος, οἶος τοῖος, ¶ ἡλίκος τηλίκος, ἅτινα καὶ παρ ¶ ἀγεται διὰ τοῦ οὗτος , τοιοῦτος τοσοῦτος τηλικούτος, καὶ ἐπεκτείνεται διὰ τοῦ δε , τοιόσδε τοσόσδε τηλικόσδε.
- ⁶⁸ ¶ Ἄοριστον δέ ἐστι τὸ τῷ ἐρωτηματικῷ ¶ ἐναντίως λεγόμενο ν.] Τὸ ἀόριστον ἐναντίως ἔχειν τῷ ἐρωτηματικῷ φησι, καθὼς ὁ μὲν ἐρωτῶν ¶ ζητεῖ αὐτῷ ὀρισθῆναί τι, τὸ δὲ ¶ ἀόριστον ἀναιρεῖ τὸν θέλοντά τι αὐτῷ ὀρισθῆναι, ἢ καθὼς ὁ ἐρωτῶν γινώσκει ¶ τι, τὸ δὲ ἀόριστον ἄγνωστον. Καὶ ¶ τὸ μὲν ὅστις δύο μέρη λόγου ἔχει ἀόριστα, τὸ ὅς καὶ τὸ τίς τὸ δὲ ὁποῖος καὶ ὁπόσος καὶ ¶ ὀπηλίκος κυρίως ¶ μὲν ἀναφορικά ἐστίν, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀντὶ ἀορίστου αὐτὰ παραλαμβάνεται. Ἀναφορικὸν ¶ δέ ἐστι ν , ὃ καὶ ὁμοίω ¶ ματικὸν καὶ δεικτικὸν καὶ ἀνταποδοτικὸν καλεῖται ι , τὸ ὁμοίωσιν σημαῖνο ν.] Ἀναφορά ἐστίν ἐγνωσμένου πράγματος ἀναπόλησις, ὡς ὅταν εἴπω «οἶός ἐστιν ὁ δεῖνα, τοιοῦτος ἦν ὁ Ἀχιλλεύς» καὶ λοιπὸν ἀναφέρεις σὺ τὸν νοῦν ἐπὶ τὸν Ἀχιλλέα ἐκεῖνον τὸν ἐξ Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἢ ἀπὸ γραφῆς σοι ἐγνωσμένον. Τοῦτο δὲ τὸ ἀναφορικὸν καὶ ¶ ὁμοιωματικὸν καὶ ἀνταποδοτικὸν καὶ ¶ δεικτικὸν καλεῖται ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐννοίας. Περιληπτικὸν δέ ἐστι τὸ τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ πλήθος ¶ σημαῖνον ¶ . <Ἄλλ'> οὖν εἰ λέξει τις, ὅτε πληθυντικῶς αὐτὸ λέγομεν, οὐκέτι περιληπτικόν ἐστιν; Ναί, λεκτέον, καὶ ὅτε πληθυντικῶς αὐτὸ λέγομεν, ¶ περιληπτι ¶ κόν ἐστιν· ἀλλ' οὐκ ἔδει αὐτὸν εἰπεῖν «τὸ δι' ἐνικοῦ ἀριθμοῦ πλήθος σημαῖνον» οὐδὲ γὰρ μόνω τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ πλήθος περιλαμβάνομεν· ἰδοὺ γὰρ λέγοντες οἱ δῆμοι, συνεστήκασιν ἐξ ἐκάστης διαιρέσεως τῆς ἐν αὐτῇ ¶ πληθ ¶ ος περιλαμβανούσης. Καὶ μή τις ὑπολάβῃ ξένον εἶναι τὸ λεγόμενον, ἐπειδὴ καὶ ἐν <τοῖς>

ἐπιμεριζομένοις παρὰ βραχὺ ἢ ταῦτ ὃν ὀρώμεν· ὥς γὰρ ἐν τῷ ἕκαστος ἐκ τῆς καθ' ἓνα τομῆς ἐπὶ πάντας γίνεται ἡ ἀναφορά, καὶ ἐν τῷ ἕκαστος ἐκ τῆς ἢ κατὰ πολλοὺς το ἢ μῆς ἐπὶ πάντας κατὰ πολλοὺς τετμημένους λέγεται ἡ ἀναφορά, οὕτω καὶ ἐν τῷ δῆμος ἐνικῶ τύπῳ πλήθος ἢ περιλαμβά ἢ νομεν, καὶ πάλιν ἐν τῷ δῆμοι πολλοὺς δήμους δηλοῦμεν συνηγμένους ἐκ διαιρέσεως ἐκάστης πλήθος ἢ περικλειούσης ἢ . Ἐπιμεριζόμενον δέ ἐστι τὸ ἐκ δύο ἢ καὶ πλειόνων ἐπὶ ἓν ἔχον τὴν ἀναφορά ν.] Καὶ ὁ ὅρος τοῦ ἢ ἐπιμεριζο ἢ μένου καὶ τὰ ἐπιφερόμενα παραδείγματα πάνυ ἐσφαλμένα ἐστίν· εἰ γὰρ τὰ ἐπιμεριζόμενα ἐκ ἢ δύο ἢ καὶ ἢ πλειόνων ἐπὶ ἓν ἕκαστον ἔχει τὴν ἀναφοράν, ἔδει εἰπεῖν ἢ ἕτερος ἢ ἄλλος, ἐπειδὴ ταῦτα ἐκ δύο ἢ καὶ ἢ πολλῶν ἓνα σημαίνει. Ἔστιν οὖν οὕτως ἄμεινον λέγειν· ἐπιμεριζόμενόν ἐστιν ὃ δηλοῖ ἓνα ἐκ δύο, ἢ ἢ δύο καθ' ἢ ἓνα, ἢ ἓνα ἐκ πολλῶν, ἢ πολλοὺς καθ' ἓνα· οἷον ἓνα μὲν ἐκ δύο, ὥς τὸ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ δύο δὲ καθ' ἢ ἓνα, ὥς τὸ ἑκάτερος τῶν ὀφθαλμῶν, ἓνα τε ἐκ πολλῶν, ὥς τὸ ἄλλος, πολλοὺς τε καθ' ἓνα, ὥς τὸ ἕκαστος.

69 ἢ Εἰδέναι ἢ δὲ χρή, ὥς τινες ἐδόξασαν τὸ ἐπιμεριζόμενον τὴν αὐτὴν ἔννοιαν πως ἔχειν τῷ περιληπτικῷ· ἢ εἰ γὰρ τὸ ἢ «ἕκαστος ἐλθέτω», φασίν, ἐνικῶς πολλοὺς περιλαμβάνει, δοκεῖ πως ταῦτόν εἶναι τὸ ἐπιμεριζόμενον ἢ καὶ τὸ περιλ ἢ ηπτικόν, εἴ γε ἕκαστον αὐτῶν ἐπὶ τὸ πολλοὺς δηλοῦν ἀναφέρεται. Πρὸς οὓς δεῖ ο ἢ ὕτω ἢ λέγειν· ἢ ἀγνοεῖν μοι ἢ δοκεῖτε, ὥς πολλή ἐστιν ἡ διαφορὰ ἐπιμεριζομένου καὶ περιληπτικοῦ, οὐκ εἰδότες, ὅτι τὸ ἐπιμεριζόμενον μὲν ἢ ἐκ τοῦ καθ' ἓκα ἢ στον ἐπιμερισμοῦ τὴν πρὸς πάντας ἔμφασιν ἔχει, τὸ δὲ περιληπτικὸν οὐκ ἐξ ἐπιμερισμοῦ ἀλλ' αὐτόθεν ἢ τὴν περίληψιν σημαίνει ἢ . ἢ Περιεκτικὸν δέ ἐστι τὸ ἐμφαῖνον ἐν ἑαυτῷ τι περιεχόμενον ν , οἷον δαφνῶν ἢ παρθενῶ ν.] Περιεκτικὸν δέ ἐστι, φησίν, ὄνομα τόπου ἐν ἑαυτῷ ἔχοντός τινα περιεχόμενα, ὥς ἀμπελῶν τόπος ὃ ἔχων ἀμπέλους καὶ κοιτῶν τόπος ὃ ἔχων κοίτας καὶ δαφνῶν τόπος ὃ ἔχων δάφνας. Δοκεῖ δὲ τὸ περιεκτικὸν καὶ αὐτὸ ταῦτόν εἶναι τῷ περιληπτικῷ· τὸ γὰρ περιέχον τι καὶ περιλαμβάνει, καὶ τὸ περιλαμβάνον ὁμοίως περιέχει, ὅπερ ἐμφαίνει ποιεῖν τό τε περιεκτικὸν καὶ τὸ περιληπτικόν. Καὶ ἔστιν ἡ διαφορὰ αὕτη, ὅτι τὸ μὲν περιληπτικὸν οὐκ ἄλλο δηλοῖ τὸ περιλαμβάνον καὶ ἄλλο τὸ περιλαμβανόμενον, ἀλλὰ φωνὴ μόνον ἐστὶν ἐμφαντικὴ πλήθους, τὸ δὲ περιεκτικὸν καὶ ἄλλο σημαίνει τὸ περιέχον καὶ ἄλλο τὸ περιεχόμενον· ὃ γὰρ παρθενῶν τόπος ἐστὶ παρθένους περιέχων, ὁμοίως καὶ ὃ δαφνῶν τόπος ἐστὶ δαφνῶν περιεκτικός. Πεποιημένον δέ ἐστι τὸ παρὰ τὰς τῶν ἡχῶν ιδιότητος μιμητικῶς εἰρημένο ν , οἷον φλοῖσβος ῥοῖζος ὀρυγμαδό ς.] Πεποιημένον ἐστὶ τὸ γεγεννημένον παρὰ τὸν ἴδιον ἡχόν τινος· οἷον ἔστιν ἴδιος ποιός τις ἡχος ἵππων ἐν ὁμαλῷ τε ἅμα καὶ τραχεῖ τόπῳ βαδίζόντων, ὃς ἢ μιμητικῶς ἢ πεποιημένος λέγεται κάρκαιρος ἀπὸ τοῦ καρκαίρειν, ὥς καὶ ὃ ποιητής ἐξ αὐτοῦ φησι <Υ 157> κάρκαιρε δὲ γαῖα πόδεσσι ν ἢ ὁμοίως ἔστιν ἢ ἴδιος ποιός τις ἡχος θαλάσσης κινουμένης, ὃς μιμητικῶς πεποιημένος φλοῖσβος λέγεται, ὥς καὶ ὃ ποιητής φησι <ex. gr. A 34> πολυφλοῖσβοιο θαλάσσης ς πάλιν ἔστιν ἴδιος ποιός τις ἡχος ἀνδρὸς σὺν θώρακι καὶ ἢ σπίδι ἢ καὶ περικεφαλαίᾳ πίπτοντος, ὃς μιμητικῶς πεποιημένος λέγεται δοῦπος, ἐξ οὗ καὶ ὃ ποιητής φησι <ex. gr. E 42> δούπησεν δὲ πεσῶ ν· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πεποιημένα ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖ πρὸς τὴν παροῦσαν διδασκαλίαν τὰ προειρημένα ἡμῖν ἢ παραδείγματα ἢ .

70 Γενικὸν δέ ἐστι τὸ δυνάμενον εἰς πολλὰ εἶδη διαιρεθῆναι· εἰδικὸν δέ ἐστι τὸ ἐκ τοῦ γένους διαιρεθῆναι.] Γενικὸν δὲ καλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι ὃ δύναται διαίρεσιν ἀναδέξασθαι, εἰδικὸν δὲ αὐτὸ τὸ διαιρεθέν, οἷον τὸ ζῶον γενικὸν ἂν εἴποιεν. Διὰ τί; Διότι διαιροῦσιν αὐτὸ λέγοντες, τοῦ ζώου τὸ μὲν ἐστὶ θνητόν, τὸ δὲ ἀθάνατον· αὐτὸ δὲ τὸ θνητόν καὶ αὐτὸ τὸ ἀθάνατον εἰδικὸν ἂν εἴποιεν, ὅτι ἐκ τοῦ γένους διήρηται καὶ ἰδιόν τι ἀποδέδωκε· τὸ γὰρ θνητόν ἰδιόν τί ἐστιν, ὁμοίως καὶ τὸ ἀθάνατον. Ἐγὼ δὲ λέγω, γενικὸν μὲν εἶναι ἐκεῖνο τὸ γένος ἐμφαῖνον διὰ τὸ ἀποτελεῖν τινα ἰδιόν τι ἔχοντα, εἰδικὸν <δὲ> ἐκεῖνο, ὃ ἰδιόν τι ἐκ τοῦ γένους λαβὼν ἔχει. Χρῆ

δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι κάκεῖνα γενικά ἐστιν, ὅσα ἐκ τῶν γενῶν μὲν ἐτμήθησαν, ἐτέρων δὲ εἰδῶν γίνονται γένη, ὡς τὸ θνητόν· τοῦτο γὰρ εἰδικὸν <ὄν> πάλιν διαιρεῖται εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον [εἰδικὸν ὄν πάλιν]· ὁμοίως καὶ τὸ ἄλογον διαιρεῖται εἰς ἀέριον καὶ χερσαῖον καὶ ἔνυδρον· ἃ γένη γενῶν καὶ εἶδη εἰδῶν παρὰ τοῖς φιλοσόφοις εὐλόγως προσαγορεύεται. Τακτικὸν δὲ ἐστὶ τὸ τάξιν δηλοῦν, ὡς πρῶτος δεῦτερος τρίτος ζ] τάξεως γὰρ ὀνόματα ταῦτα, οὐκ ἀριθμοῦ. Ἀπολελυμένον δὲ ἐστὶν ὁ κα θ' ἑαυτὸ νοεῖται ι, οἷον θεός λόγος ζ.] Ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα τῶν εἰδῶν ἢ σὺν ἐτέροις ἢ ἐξ ἐτέρων νοεῖται, τὸ δὲ θεός παίδευσις λόγος πεπρωμένη πρὸς ἕτερον λόγον ἢ σχέσιν οὐκ ἔχει, τούτου χάριν ἀπόλυτα καλεῖται, ἅτε δὴ καθ' ἑαυτὰ νοούμενα καὶ θεωρούμενα. Τοῦ δὲ ὀνόματος διαθέσεις εἰσὶ δύο, ἐνέργεια καὶ πάθος ζ.] Διαθέσεις μᾶλλον τῷ ῥήματι ἔπονται, καὶ οὐ τῷ ὀνόματι· ἀλλ' ἐπειδὴ ῥηματικά εἰσὶν ὀνόματα ἔχοντα καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ῥημάτων διαθέσεις, διότι ἐνεργείας ἢ πάθους εἰσὶ σημαντικά, τούτου χάριν τοῦ ὀνόματος εἶπεν εἶναι τὰς διαθέσεις. Πλὴν μεμπτέος ἐστὶν οὕτως ἀποφηνάμενος, ὀφείλων μᾶλλον οὕτως εἰπεῖν· «ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ διαθέσεις ὀρῶνται ἐν ὀνόμασι ῥηματικοῖς οὗσιν, οἷον παρὰ τὸ κέκριται γίνεται ὄνομα κριτῆς καὶ κριτός, ὧν τὸ μὲν εἰς ἐνέργειαν ἀναλύεται, τὸ δὲ εἰς πάθος»· κριτῆς μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ κρίνων, ὃ σημαίνει ἐνέργειαν, κριτός δὲ ὁ κρινόμενος, ὅπερ πάθος δηλοῖ. § 13 (15b).

71 (1τ) Περὶ ῥήματος. Ἀναγκαίως μετὰ τὸ ὄνομα τὸ ῥῆμα τέτακται. Εἰρήκαμεν γάρ, ὅτι τὰ κυριώτατα τῶν μερῶν τοῦ λόγου τό τε ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα ἐστὶν, ἐπειδὴ ταῦτα ὥσπερ σῶμα καὶ ψυχὴ ὄντα ποιεῖ τὰ ἄλλα ἐξ αὐτῶν προίεναι τε καὶ φαίνεσθαι. Καὶ τὸ μὲν ὄνομα πρεσβεύει, ὅτι κατὰ οὐσίας τίθεται, τὸ δὲ ῥῆμα δευτερεύει, ὅτι κατὰ πραγμάτων· ἀναγκαίως τοίνυν μετὰ τὸ ὄνομα τὸ ῥῆμα τέτακται, καθὼς πρεσβεύει τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου. Ὁ ὅρος αὐτοῦ παρὰ μὲν Διονυσίου ἔπταισται, παρὰ δὲ Ἀπολλωνίου εὖ ἔχει· καὶ ἵνα δῆλον γένηται τοῦτο, ἀμφοτέρων τοὺς ὅρους παραθήσομαι, καὶ πρῶτόν γε <τὸν> τοῦ Διονυσίου, περὶ οὗ καὶ νῦν ἡμῖν πρόκειται λέγειν. Ἔστι δὲ οὗτος ῥῆμα ἐστὶ λέξις ἄπτωτο ζ. Καλῶς εἶπε τὸ «ἄπτωτος», διαστέλλων αὐτὸ ἀπὸ ὀνόματος καὶ μετοχῆς καὶ ἀντωνυμίας καὶ ἄρθρου· ταῦτα γὰρ πτωτικά ἐστὶ. Καλῶς δὲ πάλιν καὶ ἀπὸ τῶν ἀπτῶτων αὐτὸ διεχώρισε, συνδέσμου καὶ προθέσεως, εἰπὼν «ἐπιδεκτικὴ χρόνων» καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπιρρήματος πάλιν, προσθεὶς τὸ «προσώπων τε καὶ ἀριθμῶν», ἐπειδὴ χρόνων μόνον ἐστὶ δεκτικὸν τὸ ἐπίρρημα, οἷον χθές σήμερον αὔριον, προσώπων δὲ καὶ ἀριθμῶν οὐδαμῶς. Ἀλλ' ἐν τῷ «ἐνέργειαν ἢ πάθος παριστῶσα» κατακλείσας τὸν ὅρον οὐ περιέλαβε τὰ ἀπαρέμφατα· κάκεῖνα μὲν γὰρ χρόνους ἔχει καὶ ἐνέργειαν καὶ πάθος, ἀλλὰ προσώπων καὶ ἀριθμῶν οὐκ εἰσὶ δεκτικά. Καὶ ἐν τούτῳ ἔπταισται ὁ ὅρος, ἐν τῷ μὴ περιέχειν καὶ τὰ ἀπαρέμφατα. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο μεμαθήκαμεν, παραλάβωμεν τὰ νῦν καὶ τὸν Ἀπολλωνίου ὅρον ἐντελῶς ἔχοντα. Λέγει γὰρ οὕτως· «ῥῆμα ἐστὶ μέρος λόγου <ἄπτωτον> ἐν ἰδίῳι μετασχηματισμοῖς διαφόρων χρόνων ἐπιδεκτικὸν μετ' ἐνεργείας ἢ πάθους <ἢ οὐδετέρου>», προσώπων τε καὶ ἀριθμῶν παραστατικόν, ὅτε καὶ τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις δηλοῖ. Ὑγιῶς ἔχει οὗτος ὁ ὅρος· κατ' οὐδὲν γὰρ οὔτε περισσεύει οὔτε ἐνδεῖ. Φησὶ μὲν γὰρ ἐν ἰδίῳι μετασχηματισμοῖς χρόνους διαφόρους τὸ ῥῆμα δηλοῦν διὰ τὰ χρονικά ἐπιρρήματα, ἐπειδὴ κάκεῖνα χρόνους δηλοῖ, οἷον σήμερον αὔριον χθές, ἀλλ' οὐκ ἐν ἰδίῳι μετασχηματισμοῖς, διότι ἕκαστον αὐτῶν ἐν διαφόροις φωναῖς τὸν διάφορον χρόνον ἐδήλωσε.

72 Ποίαν γὰρ κοινωνίαν ἔχει κατὰ γε φωνήν τὸ σήμερον πρὸς τὸ χθές καὶ τὸ αὔριον, ἵνα, καθὼς τὸ ῥῆμα εἰρήκαμεν, οὕτως εἴπωμεν καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐν ἰδίῳι μετασχηματισμοῖς διαφόρους χρόνους δηλοῦν; Χρὴ γὰρ ἀκριβῶς σκοπεῖν, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ ῥήματος μία καὶ ἡ αὕτη ἐστὶ φωνὴ ἐν μέρει κινουμένη καὶ μετασχηματιζομένη καὶ μεταμορφουμένη εἰς τε χρόνους καὶ πρόσωπα καὶ ὅσα τῷ ῥήματι παρέπεται, οἷον γράφω ἔγραφα γέγραφα· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπιρρήματος οὐχ οὕτως, ἀλλὰ διάφορος φωνὴ τὸν διάφορον χρόνον ἐδήλωσε. Φησὶ δὲ πάλιν προσώπων τε καὶ

ἀριθμῶν εἶναι αὐτὸ παραστατικόν, καὶ οὐκ ἀεὶ, ἀλλ' ὅτε καὶ τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις δηλοῖ, ὃ ἐστὶ τὰς τῆς ψυχῆς βουλήσεις, ἵνα περιλάβῃ καὶ τὰ ἀπαρέμματα· ταῦτα γὰρ ψυχικὴν βούλησιν μὴ ἐμφαίνοντα οὔτε προσώπων οὔτε ἀριθμῶν ἐστὶ παραστατικά. Καὶ μαρτυροῦσιν οἱ ὑπομνηματισταὶ τῷ λόγῳ, τοῦτό γε αὐτὸ λέγοντες, ὡς τούτου χάριν λέγει προσώπων τε καὶ ἀριθμῶν παραστατικὸν εἶναι τότε τὸ ῥῆμα, ὅτε καὶ τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις δηλοῖ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀντεισοδιάσωμεν τὰ ἀπαρέμματα, λέγοντες «ὅτε γὰρ τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις οὐ δηλοῖ, οὔτε προσώπων <οὔτε ἀριθμῶν> ἐστὶ διασταλτικόν, ὡς ἐπὶ τῶν ἀπαρεμφάτων». Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ὅρου διειλήφαμεν. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι δισση ἐστὶν ἡ [ψυχικὴ] διάθεσις· νοεῖται γὰρ διάθεσις ἡ δρᾶσις καὶ ἡ πεῖσις, καὶ πάλιν ἡ λόγῳ ἡρθρωμένη βούλησις τῆς ψυχῆς, ἐν ᾧ ἡ ὀρίζει ὡς δρῶσά τι, ἡ προστάττει ὥστε γενέσθαι, ἡ προσεύχεται ἵνα ἐκ τοῦ κρείττονός τι αὐτῇ ἀνυσθῇ, ἡ διστάζει, ἡ οὐδὲν τούτων ἐμφαίνει, ἀλλὰ μόνον αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὀνομάζει, ὃ ἐδήλου ἐν τῷ ὀρίζειν ἡ προστάττειν ἡ εὔχεσθαι <ἡ διστάζειν> · καὶ <τοῦτο> ποιεῖ τὸ ἀπαρέμματον, διὰ γὰρ τὸ τούτων οὐδὲν σημαίνειν εἴρηται. Διὰ τί <δὲ> τὸ ἀπαρέμματον οὐ δηλοῖ ψυχικὴν διάθεσιν, ὃ ἐστὶ ψυχῆς βούλησιν; Φαμέν, ἐπειδὴ [αὐτὸ] τὸ ἀπαρέμματον ὀνομά ἐστὶ τοῦ πράγματος καὶ αὐτὸ σημαίνει τὸ πρᾶγμα τὸ μήπω ἐμπεσὸν εἰς ψυχὴν· ὅθεν ἡνίκ' ἂν βουληθῶμεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὀνομάσαι καὶ <μὴ> εἰς ψυχὴν αὐτὸ ἐνσπεῖραι, λέγομεν «τὸ γράφειν καλὸν ἐστὶ, τὸ ἀναγινώσκειν ὠφέλιμον ὑπάρχει», μετὰ τοῦ ἄρθρου αὐτὸ προφέροντες ὡς ὄνομα τυγχάνον τοῦ πράγματος.

73 Πᾶν δὲ πρᾶγμα μηδέπω ἐλθὼν εἰς ψυχὴν τὴν πράττουσαν αὐτό, ἅτε δὴ ἄψυχον ὄν, ψυχικὴν βούλησιν οὐκ ἐμφαίνει· διὰ τοῦτο τοίνυν ψυχικὴν διάθεσιν οὐ δηλοῖ τὰ ἀπαρέμματα. Ἄλλ' οὐδὲ ἀριθμοὺς ἔχει εὐλόγως, ἐπειδὴ αὐτοῦ τοῦ πράγματός ἐστι καὶ οὕτω εἰς πρόσωπον ἦλθε· προσώπου δὲ μὴ ὄντος οὐδὲ ἀριθμὸς παρέπεσθαι δύναται. Παρέπεται δὲ τῷ ῥήματι ὅκτ' ὡ , ἐγκλίσει ς , διαθέσει ς , εἶδ' η , σχήματ α , ἀριθμο ι.] Ἐπεὶ πᾶν διδακτὸν ἐξ ὅρου καὶ παρεπομένων κατορθοῦται, πληρώσας ὁ τεχνικὸς τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὅρου περὶ τῶν παρεπομένων ἄρχειται διαλαμβάνειν, ἅτινα ἐντελῶς ἐν τῷ περὶ ὀνόματος ἤδη εἰρήκαμεν. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι οὐ «ψευδῶς» εἶδη παρέπεται τοῖς ῥήμασι, καθὼς τινες λέγειν ἐπειράθησαν, φάσκοντες <ὅτι> τοῖς μὲν ὀνόμασιν εὐλόγως εἶδη παρέπεται ἅτε δὴ διάφορον σημασίαν ποιούμενοις ἐν τε πρωτοτύπῳ καὶ παραγῶγῳ φωνῇ, ὡς ἐν τῷ λίθος καὶ λίθινος ὀνόματι, τοῖς δὲ ῥήμασιν οὐ προσηκόντως, εἴ γε ἐν αὐτοῖς κατ' οὐδὲν διαφέρει τὸ ἄρδω τοῦ ἀρδεύω. Οἷς οὐ χρὴ πείθεσθαι. Φαμέν γὰρ αὐτὰ προσφόρως παρέπεσθαι, ἵνα δι' αὐτῶν τῆς τῶν ῥημάτων φωνῆς νοῶμεν τὸ διάφορον· εἰ γὰρ καὶ σημασίᾳ οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἀλλὰ συζυγίᾳ καὶ κλίσει πολὺ διεστήκασιν, ὡς καὶ τὰ σχήματα, ἐπεὶ οὔτε τὴν αὐτὴν κλίσιν οὔτε τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει [καὶ] τὰ ἀπλᾶ καὶ τὰ σύνθετα· τὸ μὲν γὰρ σέβω πρώτης συζυγίας τῶν βαρυτόνων λέγομεν εἶναι, τὸ δὲ εὐσεβῶ πρώτης τῶν περισπωμένων, καὶ πάλιν τὸ μὲν φρονῶ ἐν τῷ παρατατικῷ ἔξωθεν λαμβάνει τὸ ε , οἷον ἐφρόνουν, τὸ δὲ καταφρονῶ ἔσωθεν· οὐ γὰρ λέγομεν ἐκαταφρόνουν, ἀλλὰ κατεφρόνουν. Πρόσωπ α , χρόνοι καὶ συζυγία ι.] Ταῦτα ἐν τοῖς ἰδίῳις τόποις διεροῦμεν. § 16 (20b). Περὶ ἄρθρου. Ἐφασάν τινες δεῖν τοῦ ἄρθρου προτετάχθαι· τὴν ἀντωνυμίαν· οἷς οὐ χρὴ πείθεσθαι· ἡ μὲν γὰρ ἀντὶ ὀνόματος παραλαμβάνεται, τὸ δὲ σὺν ὀνόματι τάττεται· καὶ εὐλογον προκρίνεσθαι τὸ μετὰ τινος τῆς ἀντὶ τινος προτακτέον τοίνυν τὸ συνὸν τοῖς ὀνόμασι τῆς ἀντὶ αὐτῶν παραλαμβανομένης. Καὶ λεκτέον ἄρθρον αὐτὸ λέγεσθαι ἥτοι ἐκ τοῦ συναρτᾶσθαι πτωτικοῖς καὶ μηδέποτε δίχα αὐτῶν εὐρίσκεσθαι· ἀμέλει ἡνίκα ἀπόλλυσι τὴν πρὸς τὰ πτωτικὰ συνάρτησιν, ἀντωνυμία γίνεται, οἷον <Α 12> ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν, <Ε 292> τοῦ δ' ἀπὸ μὲν γλῶσσαν, <Ε 603> τῷ δ' αἰεὶ πάρα εἷς γ' ἐν τούτοις γὰρ μὴ εὐρὸν ποίω πτωτικῷ συναρτηθῇ, ἀντὶ ἀντωνυμίας παραλαμβάνεται· ἢ παρὰ τὸ ἄρθρου τὰ <ὀνόματα> κατ' ἀριθμὸν καὶ γένος καὶ πτώσιν.

74 Ἄλλα πῶς τὸ ἄρθρον ἀρθροῖ ταῦτα; Ἐὰν προταγῇ τὸ ὁ, εὐρεθήσεται ἀρσενικὸν ὄνομα ἀριθμοῦ ἐνικοῦ πτώσεως ὀρθῆς, ἐὰν δὲ τὸ τῶν ἄρθρον αὐτοῦ προταγῇ, εὐρεθήσεται <ἀρσενικὸν ἦ> θηλυκὸν <ἢ οὐδέτερον> ὄνομα ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ πτώσεως γενικῆς ἢ παρὰ τὸ ἀρθροῦν κατὰ ἀναφορὰν τὴν προϋποκειμένην ἐν ἡμῖν γνῶσιν. Ὅριστέον οὖν αὐτὸ οὕτως ἄρθρον ἐστὶ μέρος λόγου συναρτώμενον πτωτικοῖς κατὰ παράθεσιν προτακτικῶς ἢ ὑποτακτικῶς μετὰ τῶν συμπαραπομένων τῷ ὀνόματι εἰς γνῶσιν προϋποκειμένην, ὅπερ καλεῖται ἀναφορά. Ἄρθρον <ἐστὶ> μέρος λόγου πτωτικόν, ἀντὶ τοῦ πτώσεις ἐν ἑαυτῷ ἔχον, προτασσόμενον [καὶ ὑποτασσόμενον] τῆς κλίσεως τῶν ὀνομάτων ν.] Προστιθέναι δεῖ «καὶ ὑποτασσόμενον», ἵν' ἢ «προτασσόμενον καὶ ὑποτασσόμενον», τότε δηλονότι, ἡνίκα εἰς γνῶσιν προϋποκειμένην παραλαμβάνεται, ἥτις ἐστὶν ἀναφορά, ἐπεὶ οὐ πάντως προτάσσεται τοῦ ὀνόματος· καὶ ἔστι προτακτικὸν μὲν ὁ, ὑποτακτικὸν δὲ ὅς, οἷον «ἄνθρωπος ὃς ἦλθε». Δέον δὲ εἰδέναι ὅτι τὰ μὲν προτακτικὰ καταλλήλως προτίθεται τῶν πτωτικῶν, τὰ δὲ ὑποτακτικὰ ἔσθ' ὅτε καὶ ἐν διαφορῷ πτώσει καὶ τοῦ μὲν προτέρου <παράδειγμα «ὁ ἄνθρωπος περιπατεῖ», τοῦ δὲ ἐτέρου> «ἐθεασάμην τὸν ἄνθρωπον ὃ ὠμίλησα». Καὶ διὰ τί; Λεχθήσεται ἡ αἰτία ἐν τῷ περὶ ἀντωνυμιῶν. Ἔστι δὲ ἡ κλίσις αὐτῶν κατὰ ἀκολουθίαν φωνῆς καὶ οὐ κατὰ ἀκολουθίαν τῆς σημασίας. Εἶπον δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ θεματικά πρὸς ἐνίων ὑπελήφθη, ὡς καὶ αἱ πρωτότυποι τῶν ἀντωνυμιῶν, λεγόντων κατὰ ποῖον δὴ λόγον εἶποι τις τοῦ ὁ γενικὴν εἶναι τὸ τοῦ; ὅπου γε πάντα τὰ πτωτικὰ αὐτὸ μόνον κατὰ τὸ τέλος θέλει διαλλάττειν καὶ οὐ κατὰ τὸ ἄρχον, καὶ τὰ παρεσχηματισμένα τῶν οὐδετέρων συνάρχεται ἐκείνοις ἀφ' ὧν καὶ παρεσχημάτισται· ἥρξατο δὲ τὸ οὐδέτερον ἀπὸ τοῦ τ, τοῦ ὁ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ ἡ θηλυκοῦ μὴ ἐχόντων τὸ τ· ποίας δὲ καὶ ἔχεται ἀκολουθίας τὸ ὦ κλητικὸν πρὸς τὸ ὁ, ὅτε αἱ κλητικαὶ θέλουσιν εἶναι ἢ <αἱ> αὐταὶ ταῖς εὐθείαις ἢ ἐλάττονες, τὸ δὲ <ῶ> ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ μεγεθύνεται πρὸς τῷ καὶ τὸ πνεῦμα μαχόμενον ἔχειν; Πρὸς οὓς δεῖ λέγειν, ὅτι καὶ κατὰ τόνον καὶ κατὰ πτώσιν καὶ κατὰ γραφὴν ἀκόλουθὰ ἐστὶ τὰ ἄρθρα ὑπεξαιρουμένου τοῦ ὦ, περὶ οὗ λεχθήσεται ἰδίᾳ ὡς οὐκ ἔστιν ἄρθρον ἀλλ' ἐπίρρημα· τὸ γὰρ ὁ μόνον τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τ πέπονθε κατὰ τὴν εὐθείαν, καὶ τὸ θηλυκὸν αὖ τὸ ἡ· καὶ μαρτυροῦσι τούτων τὰ πληθυντικὰ ἐντελῶς λεγόμενα παρὰ Δωριεῦσι τοί καὶ ταί· διελέγχουσι δὲ τοῦτο καὶ αἱ λοιπαὶ πτώσεις ἀπὸ τοῦ τ ἀρχόμεναι· ὥσπερ γὰρ τὸ καλὸς ἔχει [τὸ] δυϊκὸν τὸ καλῶ καὶ τὸ καλῇ τὸ καλᾶ, οὕτω καὶ τὸ τὸς καὶ τὸ τῇ ἔχει τὰ δυϊκὰ τῷ καὶ τὰ ὁμοίως καὶ τὸ πνεῦμα σαφὲς τοῦτο παρίστησιν, ἐπεὶ οὐ δασύνεται ἄρθρον ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενον, εἰ μὴ ἀποβολὴν τοῦ τ ποιήσεται· οὐκοῦν ἐν οἷς δασύνεται τὸ ὁ καὶ τὸ ἡ καὶ τὰ τούτων πληθυντικά, ἐν τούτοις δείκνυσι τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τ.

75 Πέπονθε δὲ τὸ ἀρσενικὸν καὶ ἀποκοπὴν τοῦ ς κατὰ τὸ τέλος· καὶ ἔστιν ἐντεῦθεν γινῶναι πᾶν γὰρ πτωτικὸν εἰς οἱ λῆγον κατὰ τὸ πληθυντικὸν εἰς ος λήγουσαν ἔχει τὴν ἐνικὴν εὐθείαν. Καὶ ἐξ ἄλλων δὲ πολλῶν κανόνων ἔστι μαθεῖν, ὅτι τὸς ἦν τὸ ἀρσενικὸν ἄρθρον κατὰ τὴν ἐνικὴν εὐθείαν καὶ τὸ θηλυκὸν τῇ καὶ τὸ οὐδέτερον τόν, ἐπειδὴ φαμεν ὅτι τὰ ἀπὸ τῶν εἰς ος ληγόντων ἀρσενικῶν παρεσχηματισμένα οὐδέτερα τῇ αἰτιατικῇ αὐτῶν συνεμπίπτει, ὁ καλὸς τὸν καλόν τὸ καλόν, ὁ σοφὸς τὸν σοφόν τὸ σοφόν· εἰ τοίνυν ἡ εὐθεῖα τῶν ἀρσενικῶν τὸς ἦν καὶ ἡ αἰτιατικὴ τόν, δηλὸν ὅτι καὶ τὸ οὐδέτερον τόν ἦν κατὰ τὴν ἐνικὴν εὐθείαν. Ἀλλ' ἀναγκαίως ἐλλείπει τὸν· ἐπειδὴ γὰρ ἀντωνυμίαις συνεμπίπτει ἡ φωνὴ τῶν ἄρθρων, <Α 12> ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆα ς, <ex. gr. Α 84> τὸν δ' ἀπαμειβόμενος, <ν 88> ὡς ἡ ῥίμφα θεοῦσα, ἀναγκαίως τὸ οὐδέτερον εἰς ο ἔληξεν, ἵνα συνεμπέσῃ τῇ ἐκείνο καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸ ἀντωνυμία. Παρέπεται δὲ αὐτῷ γέν η, ἀριθμοῖ 1, πτώσει ς.] Καλῶς καὶ εὐλόγως γένη καὶ ἀριθμοὶ καὶ πτώσεις τῷ ἄρθρῳ παρέπονται· ἐπεὶ γὰρ τοῖς πτωτικοῖς συνήρτητο, καὶ τὰ τούτοις ἔσχε παρεπόμενα, ἵνα καθὼς τὸ ὄνομα γένος ἐπιδέχεται, ὁμοίως καὶ τὸ ἄρθρον ἐπιδέξῃται, ἡνίκα πρὸς αὐτὸ ποιήσεται τὴν συνάρτησιν, καὶ ὡς <τὸ ὄνομα> ἀριθμὸν καὶ πτώσιν ἐμφαίνει,

ὁμοίως καὶ τὸ ἄρθρον ἐμφαίνει. Ὡς περ τοίνυν τῶν ὀνομάτων γένη τρία λέγομεν εἶναι, οὕτω καὶ τῶν ἄρθρων τὰ ἰσάριθμα γένη καταλέγομεν, φάσκοντες ἀρσενικὸν μὲν γένος ὁ, θηλυκὸν δὲ ἡ, οὐδέτερον δὲ τό. Καὶ πάλιν ὥς περ τῶν ὀνομάτων ἀριθμοὺς λέγομεν εἶναι τρεῖς, ἐνικός, δυϊκὸς καὶ πληθυντικός, οὕτω καὶ τῶν ἄρθρων τρεῖς φαμεν εἶναι· καὶ ἔστιν ἐνικός μὲν ἀρσενικός ὁ, δυϊκὸς δὲ τῷ, πληθυντικός δὲ οἱ· καὶ ὡσαύτως ἐνικός μὲν θηλυκὸς ἡ, δυϊκὸς δὲ τά, πληθυντικός δὲ αἱ· καὶ τὸ τρίτον ἐνικός μὲν οὐδέτερος τό, δυϊκὸς δὲ τῷ, πληθυντικός δὲ τὰ.

⁷⁶ Καὶ πάλιν ὥς περ τῶν ὀνομάτων πτώσεις εἶναι λέγομεν πέντε, οὕτω καὶ τῶν ἄρθρων τὰς αὐτὰς εἶναι φαμεν· καὶ ἔστιν ὀρθῆς μὲν πτώσεως ἀρσενικὸν ἄρθρον καὶ ἀρσενικὸν ὄνομα ὁ καλός, <γενικῆς δὲ πτώσεως ἀρσενικὸν ἄρθρον καὶ ἀρσενικὸν ὄνομα> τοῦ καλοῦ, δοτικῆς δὲ πτώσεως ἀρσενικὸν ἄρθρον καὶ ἀρσενικὸν ὄνομα τῷ καλῷ, αἰτιατικῆς δὲ πτώσεως ἀρσενικὸν ἄρθρον καὶ ἀρσενικὸν ὄνομα τὸν καλόν· τὸ δὲ ᾧ κοινόν ἐστι καὶ γενῶν καὶ ἀριθμῶν κλήσεως ἐπίρρημα. Χρὴ δὲ ὁμοίως εἰδέναι, ὅτι κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν εἰσι πτώσεις, ἃς μετὰ βραχὺ κατὰ τὴν ἐξήγησιν ἐπιόντες δηλώσομεν. Γένη μὲν οὖν εἰσι τρία, ὁ ποιητής, ἡ ποιήσις καὶ τὸ ποίημα α.] Ἐντέχνως διὰ <τοῦ εἰπεῖν ὁ ποιητής ἐσήμηνεν> ἡμῖν ἀρσενικὸν γένος κατὰ <τε> ἄρθρον καὶ ὄνομα, καὶ διὰ τοῦ εἰπεῖν ἡ ποιήσις πάλιν ἐδήλωσεν ἡμῖν θηλυκὸν γένος κατὰ τε [τὸ] ἄρθρον καὶ ὄνομα, καὶ τὸ τρίτον διὰ τοῦ εἰπεῖν τὸ ποίημα πάλιν ἐσαφήνισεν ἡμῖν οὐδέτερον γένος κατὰ τε ἄρθρον καὶ ὄνομα, ἵνα δείξῃ, ὅτι τὸ ἄρθρον πτωτικοῖς συναρτᾶται. Ἀριθμοὶ δὲ <τρεῖς>, ἐνικός ὁ ἡ τ ὁ.] Ἀριθμὸς ἐνικός ἀρσενικοῦ ἄρθρου ὁ, καὶ ἀριθμὸς ἐνικός θηλυκοῦ ἄρθρου ἡ, καὶ ἀριθμὸς ἐνικός οὐδετέρου ἄρθρου τό· ἀριθμὸς δὲ δυϊκὸς ἀρσενικοῦ ἄρθρου τῷ, ἀριθμὸς δὲ δυϊκὸς θηλυκοῦ ἄρθρου τά, καὶ ἀριθμὸς δυϊκὸς οὐδετέρου ἄρθρου τῷ· ἀριθμὸς δὲ πληθυντικός ἀρσενικοῦ ἄρθρου οἱ, καὶ ἀριθμὸς πληθυντικός θηλυκοῦ ἄρθρου αἱ, καὶ ἀριθμὸς πληθυντικός οὐδετέρου ἄρθρου τὰ. Πτώσεις δὲ πέντε, ὁ τοῦ τῷ τόν ᾧ.] Αὗται αἱ πτώσεις γένους εἰσὶ μόνου ἀρσενικοῦ καὶ ἀριθμοῦ μόνου ἐνικοῦ. § 17 (21 et 22b). Περὶ ἀντωνυμίας. Εὐλόγως τέτακται μετὰ τὸ ἄρθρον ἡ ἀντωνυμία, εἴ γε ἐπεχείρησε καὶ πρὸ τοῦ ἄρθρου ταγῆναι, καθὼς ἐκεῖνο μὲν ἀναφορὰν μόνον, ἡ δὲ ἀντωνυμία καὶ δεῖξιν καὶ ἀναφορὰν σημαίνει· ἀλλὰ τὴν δευτέραν εἴληχε τάξιν τοῦ ἄρθρου, ἐπεὶ προκρίνεσθαι ἔδει τὸ μετὰ τινος τοῦ ἀντί τινος. Ὁμοίως ζητοῦσιν τινες περὶ τοῦ ὀνόματος, λέγοντες, εἰ ὄνομα ἐστὶ τὸ ἀπλοῦν, τί μὴ ἀντονομία τὸ παρασύνθετον λέγεται; Καὶ φαμεν ὅτι τὸ ὄνομα συντιθέμενον τρέπει τὸ μὲν πρῶτον ο εἰς ω, τὸ δὲ δεῦτερον ο εἰς υ, οἷον διώνυμον ἀνώνυμον φερώνυμον.

⁷⁷ Καλῶς δὲ ἡ φύσις ἐπενόησε τοῖς μὲν ῥήμασι τὴν μετοχήν, ἐπειδὴ πέφυκε τὰ ῥήματα συντάττεσθαι τοῖς ὀνόμασιν, οἷον «Πλάτων ἀναγινώσκει» καὶ βουλομένων ἡμῶν κλίνει τὰ ῥήματα μετὰ τῶν ὀνομάτων καὶ μὴ δυναμένων λέγειν «Θέωνος ἀναγινώσκει», εὐθέως ὑπείσρχεται χαριζομένη τοῖς ῥήμασι πτώσεις ἡ μετοχή, καὶ ἔστι σὺν αὐτοῖς τοῖς ὀνόμασι φυσικῶς πραγματευομένη, οἷον «Θέωνος τύπτοντος», «Θέωνι ἀναγινώσκοντι», «Θέωνα ἐξηγούμενον»· τοῖς δὲ ὀνόμασι τὴν ἀντωνυμίαν, ἐπειδὴ τῶν ῥημάτων ἐχόντων πρῶτον καὶ δεῦτερον πρόσωπον, καὶ τῶν ὀνομάτων τρίτου ὄντων προσώπου καὶ οὐ συντασσομένων τοῖς τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου προσώπου ῥήμασιν, ἀνθυπεισήλθεν ἡ ἀντωνυμία ἔχουσα πρόσωπα καὶ πρόσωπα ποιοῦσα τοῖς ὀνόμασιν· ἀντί γὰρ ἀδυνάτου τοῦ «Θέων ἐποίησα» λέγεται «ἐγὼ ἐποίησα», καὶ ἀντί ἀδυνάτου τοῦ «Πλάτων ἔγραψας» φαμέν «σὺ ἔγραψας». Ἔστι δὲ αὐτῆς ὁ ὅρος οὗτος· «ἀντωνυμία ἐστὶ λέξις ἀντί ὀνόματος παραλαμβανομένη, προσώπων ὠρισμένων παραστατικὴ μετὰ κλίσεως τῆς κατὰ πτώσιν καὶ ἀριθμὸν θεματικῆς, ὅποτε μὴ διὰ τῆς φωνῆς τὸ γένος παρίστανει». Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἀντωνυμία μὲν ἐστὶν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ αὐτὴ ἡ σημασία, ἀντώνυμον δὲ αὐτὴ ἡ λέξις καὶ ἡ φωνή, ὡς προσηγορία μὲν τὸ πρᾶγμα, προσηγορικὸν δὲ ἡ λέξις. Ἀντὶ ποίου ὀνόματος παραλαμβάνεται ἡ ἀντωνυμία; Τοῦτο οὐκ ἐδήλωσε· λέγομεν δὲ ἡμεῖς, ὅτι ἀντὶ κυρίου ὀνόματος μόνου, ἢ οὕτως ὁ λόγος· «ἀντωνυμία

ἐστὶ λέξις ἀντὶ ὀνόματος κυρίου μόνου παραλαμβανομένη προσώπων ὠρισμένων δηλωτική», ἤγουν ἐγνωσμένων καὶ δεδηλωμένων, ὃ ἐστὶ γνώσει παραλαμβανομένων.

78 Παραλαμβάνεται δὲ τῇ γνώσει τὸ πρόσωπον ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις, καθὼς ἡ δεῖξιν σημαίνουν ἢ ἀναφορὰν· <καὶ> ἐν μὲν <τῷ> πρώτῳ καὶ δευτέρῳ προσώπῳ δεῖξιν μόνον σημαίνουν, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ καὶ δεῖξιν καὶ ἀναφορὰν, πλὴν τῆς αὐτοῦ· αὕτη γὰρ ἀναφορὰν μόνην σημαίνει, οὐ παντελῶς τῆς δείξεως ἀμοιροῦσα, συντάσσεται γὰρ ταῖς δεικτικαῖς ἀντωνυμίαις. Παρέπεται δὲ τῇ ἀντωνυμίᾳ ἔξ.] Καὶ ἐκ τῶν παρεπομένων τῇ ἀντωνυμίᾳ δηλὸν ἐστὶν ὅτι ἀντ' ὀνόματος παραλαμβάνεται· ὅσα γὰρ τῷ ὀνόματι, καὶ αὐτῇ παρέπεται, πλεονάζοντων μόνων τῶν προσώπων ἐν τοῖς παρεπομένοις, διὰ τὸν προειρημένον λόγον τὸν λέγοντα, ὅτι διὰ τοῦτο παρελήφθη ἡ ἀντωνυμία, ἵνα ἀναπληρώσῃ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος πρῶτον καὶ δευτερον πρόσωπον, καθὼς οὐ δέδοται θέωνι ἐκ τεχνικοῦ παραγγέλματος λέγειν «θέων τύπτω», ἀλλ' «ἐγὼ τύπτω», οὐδὲ «Δίων τύπτεις», ἀλλὰ «σύ τύπτεις», ἐπειδὴ τὰ ὀνόματα, καθὼς ἤδη εἰρήκαμεν, τρίτου εἰσὶ προσώπου. Πρόσωπα πρωτοτύπων μὲν ἐγὼ σύ ἴ.] Ὡς περ δύο ἀδελφῶν διαιρουμένων πάντα τὰ τῆς οὐσίας εἰς δύο διαιρεῖται, καὶ εἰ τύχοι χρυσὸς ὢν ἐν τῇ οὐσίᾳ, καὶ τούτῳ χρυσὸς ἀποδίδεται καὶ τούτῳ, οὕτως εἰς δύο διαιρουμένων τῶν ἀντωνυμιῶν, εἷς τε πρωτότυπον καὶ παράγωγον, πάντα τὰ παρεπόμενα εἰς δύο διαιρεῖται, εἷς τε τὴν πρωτότυπον ἀντωνυμίαν καὶ εἰς τὴν παράγωγον· καὶ ἐπειδὴ πρῶτον παρεπόμενόν ἐστὶ τὰ πρόσωπα, ἀποδοτέον καὶ τῇ πρωτοτύπῳ πρόσωπα καὶ τῇ παραγῳγῳ. Ἔστι τοίνυν τὰ πρόσωπα τῶν μὲν πρωτοτύπων ἀντωνυμιῶν ἐγὼ σύ ἴ. Καὶ μὴ ἀκούων, ὧς τᾶν, πρόσωπα καὶ πτώσεις ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις ταραχθῆς, τοῦτο λογιζόμενος, πῶς καὶ πρόσωπα καὶ πτώσεις ὁρῶνται ἐν τῇ αὐτῇ ἀντωνυμίᾳ, τοῦ ὀνόματος μὴ ἔχοντος οὕτως· τοῦτο γὰρ αὐτὸ σαφές σοι γενήσεται. Προειρήκαμεν γὰρ ἤδη, ὅτι τὸ ὄνομα οὐκ ἡδύνατο οὔτε πρώτῳ προσώπῳ ῥήματος οὔτε δευτέρῳ συντάττεσθαι, ἀλλὰ μόνῳ τρίτῳ· καὶ διὰ τοῦτο προήλθεν ἡ ἀντωνυμία, ἀντὶ ὀνόματος ἀναπληροῦσα τὴν σύνταξιν τὴν ὀφείλουσαν γίνεσθαι ἔν τε πρώτῳ καὶ δευτέρῳ προσώπῳ τοῦ ῥήματος· ὥστε εἴ γε ἡδυνήθη τὸ ὄνομα τοῦτο ποιῆσαι, ἐλέγετο ἂν τὸ ὄνομα πρόσωπα ἔχειν, καὶ τῆς ἀντωνυμίας οὐκ ἐγίνετο χρεία. Οἷον εἰ ἐφίετο Θεουκυδίδην λέγειν «Θουκυδίδης συνέγραψα», ἐλέγετο ἂν τὸ Θεουκυδίδης ὄνομα πρώτου προσώπου εἶναι, ἐπειδὴ ῥήματι τῷ συνέγραψα συνετάττετο πρώτου προσώπου ὄντι· καὶ πάλιν εἰ δυνατόν ἦν λέγειν «Θουκυδίδης συνέγραψας», ἐλέγετο ἂν τὸ Θεουκυδίδης ὄνομα δευτέρου προσώπου <εἶναι>, ἐπειδὴ ῥήματι συνετάττετο δευτέρου προσώπου ὄντι· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἀδύνατον, φαιμέν ἀντὶ τοῦ «Θουκυδίδης συνέγραψα» πρώτου προσώπου τὸ «ἐγὼ συνέγραψα», <καὶ> ἀντὶ τοῦ «Θουκυδίδης συνέγραψας» δευτέρου προσώπου τὸ «σύ συνέγραψας».

79 Ἔστι τοίνυν ἡ ἐγὼ ἀντωνυμία πρώτου προσώπου καὶ ἡ σύ δευτέρου εὐθείας πτώσεως· ἀντὶ γὰρ τοῦ Θεουκυδίδης ὀνόματος ὀρθῆς ὄντος πτώσεως παρελήφθησαν· καὶ γένους νῦν ἀρσενικοῦ, ἐπειδὴ <ἀντὶ> ἀρσενικοῦ ὀνόματος παρελάβομεν· εἰ δὲ εἴη γυνή ἡ λέγουσα «ἐγὼ ἔγραψα», ἢ πρὸς γυναικὰ φαμεν «σύ ἔγραψας», γένους ἂν εἴη θηλυκοῦ ἐν τοῖς τρισὶ προσώποις καὶ πτώσεως ὀρθῆς ἡ ἐγὼ σύ ἴ ἀντωνυμία <καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, περὶ γὰρ μιᾶς φαμεν, καὶ σχήματος ἀπλοῦ>· καὶ πάλιν εἰ παιδίον εἴη τὸ λέγον «ἐγὼ ἔγραψα», ἢ πρὸς παιδίον λέγομεν «σύ ἔγραψας», γένους ἂν εἴη οὐδετέρου ἐν τοῖς τρισὶ προσώποις καὶ πτώσεως ὀρθῆς ἡ ἐγὼ σύ ἴ ἀντωνυμία, καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, περὶ γὰρ ἐνός φαμεν, καὶ σχήματος ἀπλοῦ, ἀπλῇ γὰρ ὁράται καὶ μίαν ἔχουσα λέξιν κατὰ <πᾶν> πρόσωπον ἡ ἐγὼ <σύ ἴ> ἀντωνυμία, καὶ εἰδους πρωτοτύπου, πρωτόθετος γὰρ ἐστὶ καὶ πρωτοφυής, μήπω παραγωγὴν ἐξ ἄλλου εἰς τὸ εἶναι δεξαμένη. Οὐ μὴν σιωπήσω καὶ τὰς πλαγίους αὐτῆς κατὰ πρόσωπον καὶ πτώσιν καὶ ἀριθμόν· τὸ γὰρ γένος αὐτῆς οὐκ ἐκ τῆς φωνῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς δείξεως τοῦ λέγοντος διακρίνεται· καὶ τὸ σχῆμα ἴσμεν ὅτι ἀπλοῦν ἐστὶ, καὶ τὸ εἶδος ὅτι πρωτότυπον· οὐκοῦν ἰτέον ἐπὶ τὴν κλίσιν, ἵνα τοῖς

〈έν〉 τυγχάνουσι σαφῆς αὕτη γένηται. Πρὸ δὲ τῆς κλίσεως εἰδέναι χρή, ὅτι τῶν μὲν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων ἡ κλίσις κατ' ἀκολουθίαν φωνῆς προέρχεται, καὶ ἡ ἑτέρα ὑπὸ τῆς ἑτέρας κανονίζεται, αἱ δὲ πρωτότυποι ἀντωνυμῖαι σημασίᾳ μόνον ποιοῦνται τὴν κλίσιν, οὐ μέντοι φωνῆς ἀκολουθία· διὸ καὶ θεματικὰς αὐτὰς καλοῦμεν, ὅτι ἐκάστη φωνὴ ἑαυτῇ ἐστὶ θέμα, καὶ οὐ κανονίζεται ἡ ἑτέρα ὑπὸ τῆς ἑτέρας. Ἐπεὶ τοίνυν διὰ φωνῆς ἀκολούθου οὐκ ἔστιν ἡμῖν δυνατόν περιγενέσθαι τῆς κλίσεως αὐτῶν, ἀπὸ ὀνομάτων ἀντ' αὐτῶν παραλαμβανομένων ἐπιγινωσόμεθα αὐτῶν τὰς πτώσεις· ἀντωνυμία γὰρ καλεῖται, ὅτι ἀντὶ ὀνόματος παραλαμβάνεται.

- 80 Εἰ τοίνυν ἀντὶ τοῦ «Πλάτων ἀναγινώσκω» εἴποι Πλάτων ὑπὲρ ἑαυτοῦ «ἐγὼ ἀναγινώσκω», ἐναργὲς ὡς ἡ ἐγὼ ἀντωνυμία εὐθείας ἐστὶ πτώσεως πρώτου προσώπου ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, ἥς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον πρόσωπον εἴποι ἂν Πλάτων πρὸς τινὰ καὶ περὶ τινος, τῆς αὐτῆς πτώσεως μενούσης καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ ὄντος ὁμοίως τῷ συντεταγμένῳ ὀνόματι, «σὺ Δίῳν περιπατεῖς», «αὐτὸς Σωκράτης πράττει»· ἡ γὰρ αὐτός ἀντὶ τῆς ἱ παραλαμβάνεται ἀλέκτου οὔσης. Καὶ εἰ ἀντὶ τοῦ «Πλάτωνος ἀναγινώσκοντος» εἴποι Πλάτων ὑπὲρ ἑαυτοῦ «ἐμοῦ ἀναγινώσκοντος», δῆλον ὡς γενικῆς πτώσεως ἐστὶ καὶ πρώτου προσώπου ἡ ἐμοῦ ἀντωνυμία, ἥς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον πρόσωπον εἴποι ἂν Πλάτων πρὸς τινὰ καὶ περὶ τινος «σοῦ Δίῳνος περιπατοῦντος», «αὐτοῦ Σωκράτους πράττοντος» καὶ εἰ ἀντὶ τοῦ «Πλάτωνι ἀναγινώσκοντι» δυνατόν Πλάτωνα εἰπεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ «ἐμοὶ ἀναγινώσκοντι», δῆλον ὡς ἡ ἐμοὶ ἀντωνυμία δοτικῆς πτώσεως ἐστὶ καὶ πρώτου προσώπου, ἥς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον πρόσωπον εἴποι ἂν Πλάτωνι λέγειν πρὸς τινὰ καὶ περὶ τινος «σοὶ Δίῳνι περιπατοῦντι», «αὐτῷ Σωκράτει πράττοντι» καὶ εἰ ἀντὶ τοῦ «Πλάτωνα ἀναγινώσκοντα» δυνατόν Πλάτωνα εἰπεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ «ἐμὲ ἀναγινώσκοντα», φανερόν <ὡς> ἡ ἐμὲ ἀντωνυμία αἰτιατικῆς ἐστὶ πτώσεως καὶ πρώτου προσώπου, ἥς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον πρόσωπον δυνατόν ἐστὶν εἰπεῖν Πλάτωνα πρὸς τινὰ καὶ περὶ τινος «σὲ Δίῳνα περιπατοῦντα», «αὐτὸν Σωκράτην πράττοντα». Ἐπεὶ τοίνυν μεμαθήκαμεν, ὅτι σημασίᾳ μόνον ποιοῦνται τὴν κλίσιν αἱ πρωτότυποι ἀντωνυμῖαι, καὶ ὅτι ἀπὸ ὀνομάτων ἀντ' αὐτῶν παραλαμβανομένων ἐπιγινώσκονται αὐτῶν αἱ πτώσεις, ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν κλίσιν αὐτῶν, κλίνοντες αὐτὰς κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν καὶ πτώσιν οὕτως ἀντωνυμία πρωτότυπος πρώτου προσώπου ὀρθῆς πτώσεως ἐνικοῦ ἀριθμοῦ «ἐγὼ Πλάτων ἀναγινώσκω», β' πρ. ὀρ. πτ. ἐν. ἀρ. «σὺ Δίῳν περιπατεῖς», γ' πρ. ὀρ. πτ. ἐν. ἀρ. «ὁ Σωκράτης πράττει» α' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. «ἐμοῦ Πλάτωνος ἀναγινώσκοντος», β' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. «σοῦ Δίῳνος περιπατοῦντος», γ' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. «οὗ Σωκράτους πράττοντος» α' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. «ἐμοὶ Πλάτωνι ἀναγινώσκοντι, β' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. «σοὶ Δίῳνι περιπατοῦντι», γ' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. «οἱ Σωκράτει πράττοντι» α' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. «ἐμὲ Πλάτωνα ἀναγινώσκοντα», β' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. «σὲ Δίῳνα περιπατοῦντα», γ' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. «ὃ Σωκράτην πράττοντα» β' πρ. μόνου κλητικῆς πτώσεως ἐν. ἀρ. «σὺ Δίῳν περιπατεῖς» οὔτε γὰρ κατὰ τὸ πρῶτον πρόσωπον οὔτε κατὰ τὸ τρίτον κλητικὴν ἔχουσι τὰ ἐνικά ἐπεὶ οὐδεὶς ἑαυτὸν καλεῖ οὐδὲ τὸν ἀπόντα. Περὶ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ. — Ἀντωνυμία πρωτότυπος πρώτου προσώπου ὀρθῆς καὶ αἰτιατικῆς πτώσεως δυϊκοῦ ἀριθμοῦ «νῶϊ Πλάτωνα ἀναγινώσκοντε», β' πρ. ὀρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. «σφῶϊ Δίῳνε περιπατοῦντε», γ' πρ. μόνης αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. «σφῶε Σωκράτεε πράττοντε» ἡ γὰρ ὀρθὴ τοῦ τρίτου προσώπου ἐσιγήθη διὰ τινὰ εὐλογον αἰτίαν· ἔστι δὲ αὕτη, ὅτι ἡ μὲν εὐθεῖα ὀρθοτονεῖται, τὸ δὲ τρίτον δυϊκὸν ἐγκλίνεται· πῶς οὖν ἡδύνατο εὐθεῖα κατὰ τὸ τρίτον δυϊκὸν πρόσωπον ἅμα ὀρθοτονεῖσθαι καὶ ἐγκλίνεσθαι; οὐκοῦν εὐλόγως σεσιώπηται. Καὶ ἐπεὶ τοῦτο μεμαθήκαμεν, ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν ἐξῆς τῶν δυϊκῶν κλίσιν, κλίνοντες οὕτως ἀντωνυμία πρωτότυπος α' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. «νῶϊν Πλατῶνοι ἀναγινώσκόντων», β' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. «σφῶϊν Διῶνοι περιπατοῦντων», γ' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. «σφῶϊν Σωκρατοῖν πραττόντων»

β' πρ. μόνου κλητ. πτ. δυ. ἄρ. «σφῶϊ Δίῳνε περιπατοῦντε»· οὔτε γὰρ κατὰ τὸ πρῶτον πρόσωπον οὔτε κατὰ τὸ τρίτον κλητικὴν ἔχουσι τὰ δυϊκὰ διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν. Περὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ. — Ἀντωνυμία πρωτότυπος α' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἄρ. «ἡμεῖς Πλάτωνες ἀναγινώσκοντες», β' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἄρ. «ὕμεῖς Δίῳνες <περιπατοῦντες> », γ' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἄρ. «σφεῖς Σωκράτεις πράττοντες»· α' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἄρ. «ἡμῶν Πλατῶνων ἀναγινώσκόντων», β' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἄρ. «ὕμῶν Διῶνων <περιπατούντων> », γ' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἄρ. «σφῶν Σωκρατῶν πραττόντων»· α' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἄρ. «ἡμῖν Πλάτωσιν ἀναγινώσκουσι», β' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἄρ. «ὕμῖν Δίῳσι περιπατοῦσι», γ' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἄρ. «σφίσι Σωκράτεσι πράττουσι»· α' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἄρ. «ἡμᾶς Πλάτωνα ἀναγινώσκοντας», β' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἄρ. «ὕμᾶς Δίῳνας περιπατοῦντας», γ' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἄρ. «σφᾶς Σωκράτεις <πράττοντας> »· β' πρ. μόνου κλητ. πτ. πληθ. ἄρ. «ὕμεῖς Δίῳνες περιπατοῦντες»· πάλιν γὰρ οὔτε κατὰ τὸ πρῶτον πρόσωπον οὔτε κατὰ τὸ τρίτον κλητικὴν ἔχουσι τὰ πληθυντικὰ διὰ τὸν προειρημένον λόγον. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἢ κατὰ τὸ τρίτον πρόσωπον τῶν πρωτοτύπων ἀντωνυμία, ἥτις ἐστὶν ἱ, καὶ αἱ ἀπ' αὐτῆς κλίσεις ἀσυνήθεις ἦσαν· καὶ ἐξεῦρεν ἡμῖν ἀντ' ἐκείνης ἄλλας ἢ τέχνη συνήθεις, αἱ καλοῦνται μονοπρόσωποι διὰ τὸ μὴ ἔχειν πρῶτον καὶ δευτέρον πρόσωπον, αἵτινες καὶ ἀναλόγως κλίνονται κατὰ φωνήν.

82 Εἰσὶ δὲ αὗται· οὗτος αὐτός ἐκεῖνος ὅδε· ἐστὶ δὲ καὶ <ἡ> ὁ δεῖνα, ἥτις κέκλιται διχῶς, τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεινatos. Περιττὸν δὲ ἡγοῦμαι τούτων τὴν κλίσιν ποιήσασθαι καὶ τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ κλίσιν, τῆς φωνῆς καθὼς προεῖπον ἀναλογίαν ἐχούσης ὡς τὰ εἰς ὅς ἀρσενικὰ καὶ ἐπιθετικὰ ὀνόματα. Παραγῶγων δὲ ἐμός σός ὁ ς.] Ἀπὸ κοινοῦ «πρόσωπα» δεῖ προσθεῖναι, ἵν' ἢ «παραγῶγων δὲ πρόσωπα»· πρῶτον μὲν πρόσωπον ἐμός, δευτέρον δὲ πρόσωπον σός, καὶ τρίτον ὅς, πάλιν τῶν τριῶν προσώπων πτώσεως ὄντων ὀρθῆς, οἷον ὁ ἐμός ὀρθῆς, ὁ σός ὀρθῆς, ὁ ὅς ὀρθῆς, καὶ γένους ἀρσενικοῦ· ἐστὶ γὰρ τὸ θηλυκὸν ἢ ἐμή, καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ ἐμόν· καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ· ἐστὶ γὰρ τὸ δυϊκὸν τῷ ἐμῷ, καὶ τὸ πληθυντικὸν οἱ ἐμοί· καὶ σχήματος ἀπλοῦ μία γὰρ ἀπλὴ σχέσις ἐστὶν ἐκάστη αὐτῶν· καὶ εἶδους παραγῶγου, ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι παράγωγοί εἰσι· καὶ παράγονται ἀπὸ τῶν γενικῶν τῶν πρωτοτύπων διὰ τὸ τὴν γενικὴν κτητικὴν εἶναι· καὶ δηλοῦσι πρόσωπα δύο, τό τε τοῦ κτήτορος καὶ τὸ τοῦ κτήματος· ἀλλ' ἐν μὲν τῷ ἔσω μέρει τῆς λέξεως τὸν κτήτορα παρεμφαίνουσιν, ἐν δὲ τῷ ἔξω τὸ κτῆμα. Συμβαίνει τοίνυν κλινομένων τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ τοῦ μὲν ἔσωθεν αὐτῶν μέρους, ἐν ᾧ ἦν ὁ κτήτωρ, ἀκινήτου ὄντος, τοῦ δὲ ἔξωθεν, ἐν ᾧ ἦν τὸ κτῆμα, κινουμένου, τὸν μὲν κτήτορα ἐπὶ πάσης πτώσεως καὶ ἀριθμοῦ ἀμεταθέτως ἔχειν, τὸ δὲ κτῆμα ἐν μὲν τοῖς ἐνικοῖς ἐν εἶναι, ἐν δὲ τοῖς δυϊκοῖς δύο, ἐν δὲ τοῖς πληθυντικοῖς πολλά. Καὶ ἢ μὲν ἐμοῦ σοῦ οὔ γενικὴ πρωτότυπος οὗς ἐνικοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἐν πρόσωπον κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δευτέρον καὶ τρίτον πρόσωπον δηλοῦσα, ποιεῖ τὴν ἐμός σός ὅς κτητικὴν ἀντωνυμίαν ἐν τοῖς τρισὶ προσώποις ἓνα κτήτορα ἐπὶ ὅλης τῆς κλίσεως ἔχουσαν εἵπομεν γὰρ ὅτι ἔσωθεν νοούμενος ὁ κτήτωρ ἀμεταθέτως ἔχει τὸ μέντοι κτῆμα ἐν μὲν τοῖς ἐνικοῖς ἐν ἐμφαίνουσιν, <ἐν δὲ τοῖς δυϊκοῖς δύο> ἐν δὲ τοῖς πληθυντικοῖς πολλά, ὡς ἐστὶν ἐκ τῆς ὑποκειμένης κλίσεως μαθεῖν σαφῶς, ἥτις ἐστὶν αὕτη, ἀκολουθίαν φωνῆς φυλάττουσα καὶ κλινομένη ὡς τὰ εἰς ὅς ἀρσενικὰ καὶ ἐπιθετικὰ ὀνόματα. Ἀντωνυμία παράγωγος πρώτου προσώπου ὀρθῆς πτώσεως ἐνικοῦ ἀριθμοῦ ὁ ἐμός, β' πρ. ὁρ. πτ. ἐν. ἄρ. ὁ σός, γ' πρ. ὁρ. πτ. ἐν. ἄρ. ὁ ὅς· α' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἄρ. τοῦ ἐμοῦ, β' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἄρ. τοῦ σοῦ. γ' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἄρ. τοῦ οὔ· α' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἄρ. τῷ ἐμῷ, β' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἄρ. τῷ σῷ, γ' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἄρ. τῷ οὔ· α' πρ. αἰτ. πτ. ἐν.

83 ἄρ. τὸν ἐμόν, β' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἄρ. τὸν σόν, γ' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἄρ. τὸν ὄν· α' πρ. κλητ. πτ. ἐν. ἄρ. ὦ ἐμός· ἀττικῶς γὰρ κέκλιται, ἵνα μὴ συνεμπέσῃ τῇ αἰτιατικῇ τῶν πρωτοτύπων. Αἱ δὲ τοῦ δευτέρου προσώπου κτητικαὶ κλητικαὶ οὐκ ἔχουσι· δευτέρου γὰρ ὦν προσώπου ὁ κτήτωρ πρὸς

ἐαυτὸν ἀπαιτεῖ γενέσθαι τὴν προσφώνησιν· δεύτερον γάρ ἐστι πρόσωπον πρὸς ὃν ὁ λόγος ὑπὲρ αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τὸ κτῆμα κλητικῶς γινόμενον πρὸς ἑαυτὸ πάλιν ἀπαιτεῖ γενέσθαι τὴν προσφώνησιν· κλητικὴ γάρ ἐστι τοῦ πέλας κλησὶς ἀδύνατον δὲ ἐν μιᾷ φωνῇ δύο προσφωνήσεις ἀνὰ μέρος γίνεσθαι. Τρίτου προσώπου κλητικῆς πτώσεως ἐνικοῦ ἀριθμοῦ ὦ ὅς. Περὶ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ. — Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ ἐμῷ, β' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ σῷ, γ' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ ὧ· α' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν ἐμοῖν, β' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν σοῖν, γ' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν οἷν· α' πρ. κλητ. πτ. δυ. ἀρ. ὦ ἐμῷ· εἰρήκαμεν δὲ ὡς οὐκ ἔχουσι κλητικὰς αἰ τοῦ δευτέρου προσώπου κτητικαὶ ἀντωνυμίαι· γ' πρ. κλητ. πτ. δυ. ἀρ. ὦ ὦ. Περὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ. — Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ ἐμοί, β' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ σοί, γ' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ οἱ· α' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν ἐμῶν, β' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν σῶν, γ' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν ὧν· α' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς ἐμοῖς, β' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς σοῖς, γ' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς οἷς· α' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς ἐμούς, β' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς σοὺς, γ' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς οὓς· α' πρ. κλητ. πτ. πληθ. ἀρ. ὦ ἐμοί· β' πρ. οὐκ ἔστι κλητικὴ διὰ τὸν προειρημένον λόγον· γ' πρ. κλητ. πτ. πληθ. ἀρ. ὦ οἱ. Ἡ δὲ νῶϊν γενικὴ πρωτότυπος οὔσα καὶ πρώτου προσώπου δυϊκοῦ τε ἀριθμοῦ καὶ δύο πρόσωπα δηλοῦσα ποιεῖ τὴν νωῖτερος πρώτου προσώπου κτητικὴν ἀντωνυμίαν δύο κτήτορας ἔχουσαν, ἥτις κλινομένη ἐπὶ πάσης πτώσεως καὶ παντὸς ἀριθμοῦ δύο κτήτορας δηλοῖ· εἵπομεν <γὰρ> ὅτι ἔσωθεν νοούμενος ὁ κτήτωρ ἀμεταθέτως ἔχει· τὸ μέντοι κτῆμα αὐτῆς ἐν μὲν ταῖς ἐνικαῖς πτώσεσιν ἔν ἐστιν, ἐν δὲ ταῖς δυϊκαῖς δύο, ἐν δὲ ταῖς πληθυντικαῖς πολλά. Καὶ ἡ σφωῖν ὁμοίως πρωτότυπος οὔσα καὶ δευτέρου προσώπου καὶ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ καὶ δύο πρόσωπα δηλοῦσα ποιεῖ τὴν σφωῖτερος δευτέρου προσώπου κτητικὴν ἀντωνυμίαν <δύο κτήτορας ἔχουσαν>, ἥτις καὶ αὕτη κλινομένη ἐπὶ πάσης πτώσεως καὶ <παντὸς> ἀριθμοῦ δύο κτήτορας δηλοῖ διὰ τὸν προειρημένον λόγον· τὸ μέντοι κτῆμα αὐτῆς πάλιν ἐν μὲν ταῖς ἐνικαῖς πτώσεσιν ἔν ἐστιν, ἐν δὲ ταῖς δυϊκαῖς δύο, ἐν δὲ ταῖς πληθυντικαῖς πολλά.

- 84 Ἡ δὲ σφωῖν τοῦ τρίτου προσώπου τῶν δυϊκῶν γενικὴ διὰ τὸ μόνως ἐγκλίνεσθαι παράγωγον ἀντωνυμίαν οὐκ ἐποίησεν· αἱ γὰρ παράγωγοι ἀπὸ ὀρθοτονουμένων εἰώθασι γίνεσθαι, καὶ οὐκ ἀπὸ ἐγκλιτικῶν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν παραδειγμάτων, ἅτινά ἐστι ταῦτα· Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. πτ. ἐν. ἀρ. ὁ νωῖτερος, β' πρ. ὁρ. πτ. ἐν. ἀρ. ὁ σφωῖτερος, γ' πρ. οὐκ ἔστι διὰ τὸν προειρημένον λόγον· α' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. τοῦ νωῖτέρου, β' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. τοῦ σφωῖτέρου, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. τῷ νωῖτέρῳ, β' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. τῷ σφωῖτέρῳ, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. τὸν νωῖτερον, β' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. τὸν σφωῖτερον, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. κλητ. πτ. ἐν. ἀρ. ὦ νωῖτερε, β' πρ. κλητ. πτ. κατὰ τὸν προειρημένον λόγον οὐ συνίσταται, καὶ γ' πρ. οὐκ ἔστι. Περὶ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ. — Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ νωῖτέρῳ, β' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ σφωῖτέρῳ, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν νωῖτέροιν, β' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν σφωῖτέροιν, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. κλητ. πτ. δυ. ἀρ. ὦ νωῖτέρῳ, β' καὶ γ' πρ. οὐκ ἔστι. Περὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ. — Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ νωῖτεροι, β' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ σφωῖτεροι, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν νωῖτέρων, β' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν σφωῖτέρων, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς νωῖτέροις, β' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς σφωῖτέροις, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς νωῖτέρους, β' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς σφωῖτέρους, γ' πρ. οὐκ ἔστι· α' πρ. κλητ. πτ. πληθ. ἀρ. ὦ νωῖτεροι, β' καὶ γ' πρ. οὐκ ἔστιν. Ἡ δὲ ἡμῶν ὑμῶν σφῶν γενικὴ πρωτότυπος οὔσα καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ πολλά πρόσωπα δηλοῦσα κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον πρόσωπον ποιεῖ τὴν ἡμέτερος ὑμέτερος σφέτερος κτητικὴν ἀντωνυμίαν ἐν τοῖς τρισὶ προσώποις πολλοὺς κτήτορας ἐπὶ ὅλης τῆς κλίσεως ἔχουσαν, ἥτις

κλινομένη ἐπὶ πάσης πτώσεως καὶ παντὸς ἀριθμοῦ πολλοὺς κτήτορας δηλοῖ· εἵπομεν γὰρ ὅτι ἔσθωθεν νοούμενος ὁ κτήτωρ ἀμεταθέτως ἔχει· τὸ μέντοι κτῆμα αὐτῆς ἐν μὲν ταῖς ἐνικαῖς πτώσεσιν ἔν ἐστιν, ἐν δὲ ταῖς δοῦκαῖς δύο, ἐν δὲ ταῖς πληθυντικαῖς πολλά, ὡς δῆλον ἐκ τῶν παραδειγμάτων, ἅτινά ἐστι ταῦτα· Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. πτ. ἐν. ἀρ. ὁ ἡμέτερος, β' πρ. ὁρ.

85 πτ. ἐν. ἀρ. ὁ ἡμέτερος, γ' πρ. ὁρ. πτ. ἐν. ἀρ. ὁ σφέτερος α' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. τοῦ ἡμετέρου, β' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. τοῦ ἡμετέρου, γ' πρ. γεν. πτ. ἐν. ἀρ. τοῦ σφετέρου α' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. τῷ ἡμετέρῳ, β' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. τῷ ἡμετέρῳ, γ' πρ. δοτ. πτ. ἐν. ἀρ. τῷ σφετέρῳ α' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. τὸν ἡμέτερον, β' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. τὸν ἡμέτερον, γ' πρ. αἰτ. πτ. ἐν. ἀρ. τὸν σφέτερον α' πρ. κλητ. πτ. ἐν. ἀρ. ὦ ἡμέτερε, β' πρ. κλητική οὐ συνίσταται, γ' πρ. κλητ. πτ. ἐν. ἀρ. ὦ σφέτερε. Περὶ δοῦκα ἁριθμοῦ. — Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ ἡμετέρῳ, β' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ ἡμετέρῳ, γ' πρ. ὁρ. καὶ αἰτ. πτ. δυ. ἀρ. τῷ σφετέρῳ α' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν ἡμετέροι, β' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν ἡμετέροι, γ' πρ. γεν. καὶ δοτ. πτ. δυ. ἀρ. τοῖν σφετέροι α' πρ. κλητ. πτ. δυ. ἀρ. ὦ ἡμετέρῳ, β' πρ. κατὰ τὸν προειρημένον λόγον κλητική οὐ συνίσταται, γ' πρ. κλητ. πτ. δυ. ἀρ. ὦ σφετέρῳ. Περὶ πληθυντικοῦ ἁριθμοῦ. — Ἀντωνυμία παράγωγος α' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ ἡμέτεροι, β' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ ἡμέτεροι, γ' πρ. ὁρ. πτ. πληθ. ἀρ. οἱ σφέτεροι α' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν ἡμετέρων, β' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν ἡμετέρων, γ' πρ. γεν. πτ. πληθ. ἀρ. τῶν σφετέρων α' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς ἡμετέροις, β' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς ἡμετέροις, γ' πρ. δοτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοῖς σφετέροις α' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς ἡμετέρους, β' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς ἡμετέρους, γ' πρ. αἰτ. πτ. πληθ. ἀρ. τοὺς σφετέρους α' πρ. κλητ. πτ. πληθ. ἀρ. ὦ ἡμέτεροι, β' πρ. κατὰ τὸν προειρημένον λόγον κλητική οὐ συνίσταται, γ' πρ. κλητ. πτ. πληθ. ἀρ. ὦ σφέτεροι. Καὶ τοσαῦτα μὲν εἰρήκαμεν δεῖξαι βουλόμενοι τὰ παρεπόμενα πρόσωπα <καὶ πτώσεις καὶ ἁριθμοὺς> ταῖς πρωτοτύποις καὶ παραγώγοις ἀντωνυμίαις. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι εἰσὶν ἐπὶ πασῶν τούτων τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν γένους [καὶ προσώπου καὶ ἁριθμοῦ] ἀκόλουθοι παραλλαγαί· τούτων γὰρ θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα ὁμοίως τοῖς τριγενέσι παρασχηματίζονται ὡς γὰρ ἔρημος ἐρήμη ἔρημον, οὕτως ἐμός ἐμή ἐμόν, καὶ ὡς μέθυσοις μεθύση μεθύσον, οὕτω σός σή σόν καὶ ὅς ἢ ὄν, καὶ ὡς σοφώτερος σοφώτερα σοφώτερον, οὕτω νωῖτερος νωῖτέρα νωῖτερον καὶ σφωῖτερος σφωῖτέρα σφωῖτερον καὶ ἡμέτερος ἡμέτερος ἡμέτερα ἡμέτερον καὶ ὑμέτερος ὑμέτερα ὑμέτερον καὶ σφέτερος σφετέρα σφέτερον· καὶ ὅτι πρόδηλος ἡ τούτων κλίσις κλινομένων ὡς τὰ εἰς ος ἀρσενικά, καὶ ὡς τὰ εἰς η <ἢ εἰς α> θηλυκὰ, καὶ ὡς τὰ εἰς ον οὐδέτερα ὀνόματα. Γένη τῶν μὲν πρωτοτύπων διὰ μὲν τῆς φωνῆς οὐ διακρίνεται, διὰ δὲ τῆς ὑπ' αὐτῶν δεῖξεως γ.

86] Ἰσμεν ὅτι γένη εἰσὶ τρία, ἀρσενικόν, θηλυκόν, οὐδέτερον, ἅπερ αἱ πρωτότυποι ἀντωνυμίαι διὰ μὲν τῆς φωνῆς οὐ διαστέλλουσι, διὰ δὲ τῆς ὑπ' αὐτῶν δεῖξεως ἢ γὰρ δεῖξις συνεξηγούμενον ἔχει καὶ τὸ γένος· ὅθεν καὶ μοναδικὰ καλοῦνται, ἐπεὶ διὰ μιᾶς φωνῆς ἡ τριγένεια παρίσταται ἢ γὰρ ἐγώ καὶ σύ ἐπὶ παντὸς γένους λέγεται. Ἰστέον δὲ ὡς πᾶσα ἀντωνυμία ἢ δεικτική ἐστὶν ἢ ἀναφορική· καὶ δεικτικαὶ μὲν εἰσὶ μόνον αἱ κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον πρόσωπον, <αἱ δὲ κατὰ τὸ τρίτον πρόσωπον>, ὅσαι γένους εἰσὶ παραστατικά, καὶ δεικτικά καὶ ἀναφορικά, ὡς ἡ ἐκεῖνος ὅδε οὗτος, ὑποστελλομένης τῆς αὐτός· μόνην γὰρ ἀναφορὰν δηλοῖ· ἥτις πάλιν δεικτική γίνεται συντασσομένη ταῖς δεικτικαῖς ἀντωνυμίαις, οἷον ἐγώ αὐτός, σύ αὐτός, ἐκεῖνος αὐτός. Εἶπον δὲ «ὅσαι γένους εἰσὶ παραστατικά», ἐπειδὴ αἱ τοῦ τρίτου προσώπου, ὅτε γένους ἀπαρέμφατοί εἰσι, μόνον ἀναφορικὰ τυγχάνουσιν, ἢ ἴ οὔ οἱ ἔ. Ἔστι δὲ καὶ ἐκ πολλῶν κανόνων μαθεῖν, ὡς οὐκ ἀκόλουθοί εἰσιν αἱ πρωτότυποι ἀντωνυμίαι οὔτε κατὰ πρόσωπον οὔτε κατὰ πτώσιν οὔτε κατὰ ἁριθμόν, ἀλλ' ὅτι θέματα ἴδια καθεστήκασιν κατὰ πρόσωπον <καὶ κατὰ πτώσιν> καὶ κατὰ ἁριθμόν. Τῶν δὲ παραγῶγων ν.] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ

«γέννη διὰ τῆς φωνῆς διακρίνεται», ἴν' ἢ «τῶν δὲ παραγῶγων γέννη διὰ τῆς φωνῆς διακρίνεται, οἷον ὁ ἐμός, ἢ ἐμή, τὸ ἐμόν». Ἐψεύσατο δὲ εἰπὼν τὰς παραγῶγους σημαίνειν διὰ τῆς φωνῆς τὸ γένος· τῶν γὰρ πρωτοτύπων μὴ σημαίνουσιν, πῶς αἱ παράγωγοι σημαίνουσιν; Ἔστι τοίνυν τοῦ κτήματος τὸ ἄρθρον, καὶ οὐ τῆς ἀντωνυμίας. Καὶ εὐρήσεις τοῦτο ἀληθές, εἴ γε ἀναλύσεις αὐτὴν εἰς τὴν γενικὴν, ἐξ ἧς καὶ ἐγένετο· εἰ γὰρ εἴποις «ὁ δοῦλός μου», δῆλον γενήσεται ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦ κτήματος ἐστὶ, καὶ ὅτι δύναται ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον γένος εἰπεῖν «ὁ δοῦλός μου» καὶ πάλιν εἰ εἴποις κατὰ ἀνάλυσιν «ἡ δούλη μου», πάντως εὐρεθήσεται τὸ μὲν ἄρθρον τοῦ κτήματος ὄν, ἢ δὲ ἀντωνυμία γένους ἀδιάστολος, διότι μιμοῦνται πᾶσαι αἱ παραχθεῖσαι κατὰ τὸ ἐντὸς πρόσωπον τὰς πρωτοτύπους ἀντωνυμίας, καὶ οὔτε γένος διαστέλλουσι κατὰ τὸ ἐντὸς πρόσωπον, οὔτε ἄρθρων εἰσὶ δεκτικά, οὔτε ἀκόλουθοι τοῖς ἀριθμοῖς, καθὼς ἐκεῖναι ποία γὰρ ἀκολουθία τῆς ἐμός ἀντωνυμίας κατὰ τὸ ἐντὸς πρόσωπον πρὸς τὴν νωΐτερος καὶ ἡμέτερος; Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν πρόσωπον ἐν τῷ ῥήματι τὸ τέλος κινεῖ, ἐνταῦθα δὲ τὴν ἀρχὴν, ἐπειδὴ ἡ ἀντωνυμία δύο κλίσεις ἀναδεξαμένη, τὴν μὲν κατὰ πτώσιν, τὴν δὲ κατὰ πρόσωπον, τὸ μὲν πρόσωπον κινούμενον ἐν τῇ ἀρχῇ δείκνυσι, τὴν δὲ πτώσιν ἐν τῷ τέλει, ἐπειδὴ τὸ γένος καὶ ἡ πτώσις καὶ ὁ ἀριθμὸς τῷ τέλει μᾶλλον ὠκείωνται τὰ δύο γὰρ κατὰ ταῦτόν οὐκ ἡδύνατο ἔχειν, τὸ πρόσωπόν τε καὶ τὴν πτώσιν, ἵνα μὴ εἰς σύγχυσιν ἐμπέσῃ· ἀλλ' ὥσπερ τὸ ῥῆμα τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπένειμε τοῖς χρόνοις, τὸ δὲ τέλος τοῖς προσώποις, οὕτω καὶ αὕτη εἰς δύο ἐμπεσοῦσα τὴν <μὲν> ἀρχὴν ἀπένειμε τοῖς προσώποις, τὸ δὲ τέλος ταῖς πτώσεσιν, ἐπειδὴ καὶ <ἐν> τῷ ὀνόματι μᾶλλον τὸ τέλος αὐταῖς ὠκείωται.

87 Ἀριθμοὶ πρωτοτύπων μὲν ἐνικὸς ἐγὼ σύ ἴ, δυϊκὸς νῶϊ σφῶ ἴ, πληθυντικὸς ἡμεῖς ὑμεῖς σφεῖς.] Βούλεται δεῖξαι, πῶς καὶ ὁ ἀριθμὸς παρέπεται τῇ πρωτοτύπῳ πλὴν τὰ παραδείγματα οὐ καλῶς εἶπεν· ὦφειλε γὰρ εἰπεῖν «ἐνικὸς ἐγὼ, δυϊκὸς νῶϊ, πληθυντικὸς ἡμεῖς», ἵνα ἐκάστου ἀριθμοῦ μίαν φωνὴν λέγων ἀτάραχον στήσῃ τὸν ἀκροατὴν, καὶ μὴ διὰ τοῦ εἰπεῖν «ἐνικὸς ἐγὼ σύ ἴ», καὶ πάλιν «δυϊκὸς νῶϊ σφῶ ἴ», εἶτα «πληθυντικὸς ἡμεῖς ὑμεῖς σφεῖς» μᾶλλον πρόσωπα καὶ οὐκ ἀριθμοὺς παραστήσῃ, ὡς ἔστιν ἐκ τῶν παραδειγμάτων μαθεῖν. Παραγῶγων δὲ ἐνικὸς ἐμός σός ὅς, δυϊκὸς ἐμῶ σῶ ὦ, πληθυντικὸς ἐμοὶ σοί ο ἴ.] Ἀπὸ κοινοῦ μὲν τὸ «ἀριθμοί», ἴν' ἢ «παραγῶγων δὲ ἀριθμοί». Πάλιν δὲ καὶ ἐνταῦθα τῷ αὐτῷ πταίσματι περιέπεσεν· ἔδει γὰρ εἰπεῖν «ἐνικὸς ἐμός, δυϊκὸς ἐμῶ, πληθυντικὸς ἐμοί», καὶ μὴ πρόσωπα ἀντὶ ἀριθμῶν παραστήσαι. Πτώσεις πρωτοτύπων μὲν ὀρθῆς ἐγὼ σύ ἴ, γενικῆς ἐμοῦ σοῦ ο ὦ, δοτικῆς ἐμοί σοί ο ἴ, αἰτιατικῆς ἐμέ σέ ἔ, κλητικῆς σ ὦ.] Πάλιν μέμψεως ἄξιος ὁ τεχνογράφος, ὅτι βουλόμενος πτώσεις πρωτοτύπων ἀντωνυμιῶν παραστήσῃ, μετὰ τῶν πτώσεων καὶ τὰ πρόσωπα παρέλαβεν· ἔδει γὰρ οὕτως εἰπεῖν, «ὀρθῆς ἐγὼ, γενικῆς ἐμοῦ, δοτικῆς ἐμοί, αἰτιατικῆς ἐμέ, κλητικῆς σῶ», ἵνα πάλιν ἐκάστης πτώσεως μίαν φωνὴν λέγων μὴ ταράξῃ τὸν ἀκροατὴν. Ἰστέον δὲ ὅτι κλητικὴν οὐκ ἔχει ἡ πρωτότυπος ἀντωνυμία οὔτε ἐν πρώτῳ οὔτε ἐν τρίτῳ προσώπῳ, ἀλλ' ἐν δευτέρῳ μόνῳ ἐπὶ παντὸς ἀριθμοῦ· οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἑαυτὸν οὔτε τὸν ἀπόντα καλεῖ, ἀλλὰ μόνον τὸν πέλας καὶ ὅτι κατεκερμάτισε πανταχοῦ ὁ τεχνικὸς τὴν ἀντωνυμίαν, μηδαμοῦ κλίσιν αὐτῆς τελείαν ποιησάμενος, μήτε ἐν πρωτοτύποις μήτε ἐν παραγῶγοις.

88 Καὶ διὰ τοι τοῦτο ἡμεῖς ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἰρήκαμεν τὴν κλίσιν τῆς τε πρωτοτύπου καὶ <τῆς> παραγῶγου, ἐξ ἧς δυνάμεθα πάντα σαφῶς παραστήσαι τὰ παρεπόμενα. Παραγῶγων δὲ ὀρθῆς ἐμός σός ὅς, γενικῆς ἐμοῦ σοῦ ο ὦ, δοτικῆς ἐμῶ σῶ ὦ, αἰτιατικῆς ἐμόν σόν ὦ ν.] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ «πτώσεις», ἴν' ἢ «παραγῶγων δὲ πτώσεις ὀρθῆς ἐμός σός ὅς, γενικῆς ἐμοῦ σοῦ οὔ, δοτικῆς ἐμῶ σῶ ὦ, αἰτιατικῆς ἐμόν σόν ὦν, κλητικῆς ἐμός». Πάλιν καὶ ἐνταῦθα πτώσεις βουλόμενος εἰπεῖν, συμπεριέλαβεν ἐκάστης πτώσεως τὰ τρία πρόσωπα, ὅπερ οὐκ ἔδει διὰ τὸν προειρημένον λόγον· ἀλλ' οὕτω προενέγκασθαι, «ὀρθῆς ἐμός, γενικῆς ἐμοῦ, δοτικῆς ἐμῶ, αἰτιατικῆς ἐμόν, κλητικῆς ἐμός». Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι αὕτη ἀκόλουθός ἐστι κατὰ πτώσιν καὶ

ἀριθμόν, ἐπειδὴ διὰ τῆς φωνῆς ἔξωθεν τὸ γένος διαστέλλει· καὶ κλίνεται, καθὼς ἄνω εἰρήκαμεν, ὡς τὰ εἰς ος ἐπίθετα ὀνόματα· ἀττικῶς τε ἔχει τὴν κλητικὴν ὦ ἐμός, ἵνα μὴ συνεμπέσῃ τῇ αἰτιατικῇ τοῦ πρωτοτύπου. Σχήματα δὲ ο , ἀπλοῦ ν , σύνθετον · ἀπλοῦν μέ ν , οἶον ἐμοῦ σοῦ ο ὦ , σύνθετον δ ἐ , οἶον ἐμαυτοῦ σαυτοῦ ἑαυτο ὦ.] Κατὰ τὸ ἀρχαῖον οὐκ ἦν σύνθετος ἀντωνυμία· καὶ μαρτυροῦσι τούτῳ τῷ λόγῳ τὰ Ὀμηρικά, ἅτε δὴ ἀρχαϊκώτερα ὄντα καὶ ἐν ἀπλαῖς ταῖς ἀντωνυμίαις πεφρασμένα· οὐποτε γὰρ σύνθετος ἀντωνυμία παρὰ τῷ ποιητῇ εὐρίσκεται· ἀλλ' ὕστερον ἐπενοήθη δι' εὐλογον αἰτίαν. Ποίαν δὲ; Τοιαύτην, ἵνα διὰ μὲν τῆς ἀπλῆς τὸ μεταβατικὸν πρόσωπον δηλῶται, διὰ δὲ τῆς συνθέτου τὸ ἀμετάβατον, ἃ ἔστι τὸ ἀλλοπαθὲς καὶ αὐτοπαθές. Οἶον τί ἐστὶν ὁ λέγω; Ἰδοὺ ἐν τῷ «ἐμοὶ αὐτῷ χαρίζομαι» καὶ «ἐμοὶ [αὐτῷ] χαρίζη», ἐπειδὴ ἡ αὕτη ἀντωνυμία ἀπλῆ οὕσα ἐλέγετο καὶ ἐν ἀμεταβάτῳ προσώπῳ καὶ ἐν μεταβατικῷ, ἐπενόησαν ὕστερον οἱ μεθ' Ὀμηρον ὥστε τὴν ἀμετάβατον κατὰ τὸ πρόσωπον ἀντωνυμίαν συνθέτως λέγεσθαι «ἐμαυτῷ χαρίζομαι», ἵνα δηλῶται δι' αὐτῆς ἡ αὐτοπάθεια, καὶ τὴν μεταβατικὴν ἀπλῆ φωνῇ λέγεσθαι, ἵνα σημαίνηται δι' αὐτῆς ἡ ἀλλοπάθεια· καὶ ἐν τῷ «σὲ αὐτὸν ἐτίμησας» <καὶ «σὲ ἐτίμησα»> πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ αὐτοπαθοῦς καὶ ἀλλοπαθοῦς, ἵνα ἡ σύνθετος καὶ ἡ ἀπλῆ νοοῖτο, ἐπενόησαν λέγειν «σαυτὸν ἐτίμησας», καὶ ἐν τῷ τρίτῳ «ἑαυτὸν ἐτίμησεν».

- ⁸⁹ Ἀλλὰ φασὶ τινες, εἰ ἐκ τοῦ ῥήματος τοῦ ἀμεταβάτου καὶ τοῦ ἐν μεταβάσει νοεῖται ἡ ἀπλῆ καὶ ἡ σύνθετος, ἕασον τῷ ῥήματι τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ διδόναι νοεῖν τὴν τε ἀπλὴν καὶ τὴν σύνθετον ἀντωνυμίαν, τουτέστι τὴν ἀλλοπαθὴ καὶ <τὴν> αὐτοπαθῇ. Πρὸς οὓς φάμεν ἡμεῖς, εἰ ἐνεχώρει τὸ τοιοῦτο γενέσθαι καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν προσώπων τῶν ἀντωνυμιῶν, εὐλογον ἦν τὸ προβαλλόμενον· εἰ δὲ τούτοις συντασσόμενον τὸ ῥῆμα ἀμφιβολίαν ἔχει, πῶς οὐ διαστολῆς τύχωσι τὰ τοιαῦτα; Ἰδοὺ γὰρ τὰ μὲν πρῶτα καὶ δευτέρα πρόσωπα τῶν πρωτοτύπων ἀντωνυμιῶν διὰ τοῦ ῥήματος δηλοῦσι τὴν αὐτοπαθῇ τε καὶ τὴν ἀλλοπαθῇ· τὸ γὰρ «ἐμὲ ἔτυψεν» ἀλλοπαθής, τὸ δὲ <Κ 378> ἐμὲ λύσομαι αὐτοπαθής· τὸ δὲ τρίτον οὐδὲ ἐν τῷ ῥήματι, καθὼς εἰρήκαμεν, ἔχει τὴν διαστολὴν πολλάκις. Ἐξὸν δὲ ἐστὶν ἡμῖν διὰ μιᾶς ἀντωνυμίας καὶ ἑνὸς ῥήματος τὰς δύο συντάξεις νοεῖν· τὸ γὰρ «ἐχαρίσατό οἱ» καὶ «ἤκουσέν οὐ» πρὸς ἄμφω χωροῦν ἐργάζεται τὴν ἀμφιβολίαν· δυνατὸν γὰρ νοεῖν «ἐχαρίσατο αὐτῷ» ἀλλοπαθῶς καὶ «ἐχαρίσατο αὐτῷ» αὐτοπαθῶς, καὶ «ἤκουσεν αὐτοῦ» καὶ «ἤκουσεν ἑαυτοῦ» ὥστε κατὰ τοῦτο οὐκ ἀκαίρως ἔτυχε διαστολῆς τὸ τοιοῦτον, ἵνα πάντως ἐν τῇ ἀντωνυμίᾳ, ἐὰν τὸ ῥῆμα τὴν ἀπὸ τῆς εὐθείας δρᾷσιν ποιοῦν ἐπὶ τὰς πλαγίους κατὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου τὴν διάβασιν ποιῇται, σύνθετον καὶ αὐτοπαθῇ δεχόμεθα τὴν ἀντωνυμίαν. Ἰστέον δὲ ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμοῦ κτητικῆς ἀντωνυμίας ἐγένετο ἡ ἐμαυτοῦ σύνθετος ἀντωνυμία· διὰ τίναν τεχνικὴν αἰτίαν, μαθησόμεθα προσέχοντες ταῖς βιωφελέσι τέχναις τῶν μεγάλων τεχνογράφων Ἡρωδιανοῦ καὶ Ἀπολλωνίου, καὶ τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας πῶς πολλάκις εἰς σύνθετον μεταλαμβάνεται. Νῦν δὲ ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐπὶ τὴν κλίσιν ἐλθεῖν τῆς συνθέτου ἀντωνυμίας, φάσκοντας εὐθεῖαν μὲν αὐτῆς μὴ συνίστασθαι τεχνικῷ τινι λόγῳ, τὴν δὲ γενικὴν ταύτην εἶναι ἐμαυτοῦ σεαυτοῦ ἑαυτοῦ, καὶ τὴν δοτικὴν ἐμαυτῷ σεαυτῷ ἑαυτῷ, καὶ τὴν αἰτιατικὴν ἐμαυτόν σεαυτόν ἑαυτόν, καὶ τὴν κλητικὴν πάλιν ἀσύστατον εἶναι τεχνικῷ τινι λόγῳ· τὰ δὲ δυϊκὰ οὕτω προφέρεσθαι, ἑαυτῷ τρίτου προσώπου αἰτιατικῆς μόνης, καὶ ἑαυτοῖν τρίτου προσώπου γενικῆς καὶ δοτικῆς, ἀσύστατον πάλιν αὐτῶν λέγοντας εἶναι τὴν κλητικὴν, καὶ τῶν πληθυντικῶν τὴν εὐθεῖαν, τό τε πρῶτον καὶ δεύτερον πρόσωπον τῶν πλαγίων αὐτῶν, καὶ τὴν κλητικὴν· τὴν δὲ γενικὴν ταύτην εἶναι τρίτου προσώπου ἑαυτῶν, καὶ τὴν δοτικὴν ἑαυτοῖς, καὶ τὴν αἰτιατικὴν ἑαυτούς.

- ⁹⁰ Εἶδη δὲ ἐ , ὅτι αἱ μὲν εἰσι πρωτότυπο ι , ὡς ἐγὼ σύ ἴ , αἱ δὲ παράγωγο ι , ὡς πᾶσαι αἱ κτητικαί ι , αἱ καὶ διπρόσωποι καλοῦνται ι.] Παρέπεται καὶ εἶδη ταῖς ἀντωνυμίαις, διότι αἱ μὲν αὐτῶν εἰσι

πρωτόθετοι, ὡς ἐγὼ σύ ἴ, αἱ δὲ παράγωγοι, ὅ ἐστιν ἀπὸ τῶν πρωτοτύπων παρηγμέναι, ὡς ἀπὸ τῆς ἐμοῦ πρωτοτύπου ἢ ἐμός κτητική ἀντωνυμία, ἢ καὶ διπρόσωπος καλεῖται, καθὼς κτητικὴ οὕσα ἐμφαίνει ἐν ἑαυτῇ τὸν τε κτήτορα καὶ τὸ κτῆμα, καθὼς ἤδη περὶ αὐτῶν εἰρήκαμεν ἐν τοῖς προλαβοῦσιν. Παράγονται δὲ ἀπὸ μὲν ἐνικῶν αἱ ἕνα κτήτορα δηλοῦσα ¹, ὡς ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ ἐμός ς.] Καλῶς εἶπεν «αἱ ἕνα κτήτορα δηλοῦσαι» ἐν ὅλῃ γὰρ τῇ κλίσει αὐτῶν εἷς ἐστὶν ὁ κτήτωρ· ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ἐνικοῖς ἐν τὸ κτῆμα, ἐν δὲ τοῖς δυϊκοῖς δύο τὰ κτήματα, ἐν δὲ τοῖς πληθυντικοῖς πολλὰ τὰ κτήματα· τὸ γὰρ κτῆμά ἐστι τὸ ἐν τῷ τέλει κινούμενον, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν μεταβάλλεται εἰς δύο καὶ πολλὰ κτήματα. Ἀπὸ δὲ δυϊκῶν αἱ δύο ο, ὡς ἀπὸ τοῦ νῶϊ νωῖτερο ς.] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ «κτῆτορας δηλοῦσαι», ἵν' ἢ οὕτως τὸ λεγόμενον, «ἀπὸ δὲ δυϊκῶν αἱ δύο κτῆτορας δηλοῦσαι». Ἀληθὲς δὲ τοῦτο· πάλιν γὰρ ἐνταῦθα ἐν ὅλῃ τῇ κλίσει δύο εἰσὶν οἱ κτήτορες· ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ἐνικοῖς ἐν τὸ κτῆμα, ἐν δὲ τοῖς δυϊκοῖς δύο, ἐν δὲ τοῖς πληθυντικοῖς πολλὰ, διὰ τὸν προειρημένον λόγον, ὅτι τὸ κτῆμά ἐστι τὸ κινούμενον. Ἀπὸ δὲ πληθυντικῶν αἱ πολλοὺ ς, ὡς ἀπὸ τοῦ ἡμεῖς ἡμέτερο ς.] Ὁμοίως ἀπὸ κοινοῦ τὸ «κτῆτορας δηλοῦσαι», ἵν' ἢ «ἀπὸ δὲ πληθυντικῶν αἱ πολλοὺς κτήτορας δηλοῦσαι». Καὶ τοῦτο δὲ ὀχρόν· ὁμοίως γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἐν ὅλῃ τῇ κλίσει οἱ κτήτορες ἀκίνητοι μένουσι, τὰ δὲ κτήματα πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς μεταβάλλονται. Τῶν δὲ ἀντωνυμιῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἀσύναρθρο ¹, αἱ δὲ σύναρθροι· ἀσύναρθροι μὲν ἐγὼ σύ ἴ, σύναρθροι δὲ ἐμός σός ὅ ς.] Ἐψεύσατο τοῦτο εἰπών· οὐδεὶς γὰρ συνάρθρους καὶ ἀσυνάρθρους καλεῖν ἀντωνυμίας. Ἰδοὺ γὰρ αἱ μὲν καλούμεναι σύναρθροι οὐκ εἰσὶν ἄρθρων δεκτικαὶ κατὰ τὰ δεύτερα πρόσωπα, καθὼς οὐ φαμεν «ὁ ἐμός <εἶ>», αἱ δὲ καλούμεναι ἀσύναρθροι δεκτικαὶ πάλιν εἰσὶν ἄρθρων· Ἀττικοὶ γὰρ «τὸν ἐμέ» φασίν, ὡς καὶ Καλλιμάχος <fr.

⁹¹ 315 b Sch> ναὶ μὰ τὸν αὐτὸν ἐμ ἐ, καὶ <fr. 315 a Sch> τὸν σὲ Κροτωπιάδην, καὶ Μένανδρος ἐν Ὑμνιδι <fr. 474 K> τὸν ἐμὲ τουτονί· καὶ ὡς αὐτῶν ἐχουσῶν προτακτικὰ ἄρθρα, συντάσσεται αὐταῖς καὶ ὑποτακτικά, «ἐγὼ ὁ τιμήσας σε», «ἐμὲ ὃν ἐτίμησας». Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, δῆλον ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦ κτήματός ἐστι καὶ οὐ τῆς ἀντωνυμίας· ἐν τῷ γὰρ «ὁ ἐμός δοῦλος» ἀναλύοντες τὴν σύνταξιν εἰς τὴν πρωτότυπον «ὁ δοῦλός μου» φαμέν, καὶ ἐν τῷ «ὁ ἐμός παῖς» ἀναλύοντες «ὁ παῖς μου» φαμέν. § 18 (23 b). Περὶ προθέσεως. Καὶ ἐκ τῆς προθέσεως δείκνυται, ὅτι καλῶς προτέτακται τῶν μερῶν τοῦ λόγου τό τε ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα· εἰ μὴ γὰρ προετάγη τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα, τίνας ἂν προετίθετο ἡ πρόθεσις; Προετάγη δὲ τοῦ ἐπιρρήματος, ὅτι ὀνόματι συντίθεται καὶ παρατίθεται, τὸ δὲ ἐπίρρημα πρὸς ῥῆμα φέρεται, δι' ὃ καὶ οὕτως ὠνομάσθη· καὶ γὰρ ὅσον τὸ ὄνομα προκρίνεται τοῦ ῥήματος, τοσοῦτον καὶ ἡ πρόθεσις τοῦ σὺν τῷ ῥήματι ἐπιρρήματος. Ὁ δὲ ὅρος αὐτῆς οὗτος· «πρόθεσις ἐστὶ μέρος λόγου καθ' ἕνα σχηματισμὸν λεγόμενον, προθετικὸν <πάντων> τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἐν παραθέσει ἢ συνθέσει, ὅτε μὴ κατὰ ἀναστροφὴν ἐκφέρεται». Ὑγιῶς ἔχει οὗτος ὁ ὅρος ἄπαιστος ὢν· ὁ δὲ ὅρος Διονυσίου ἔπαισται, ὡς δῆλον ἐκ τῆς ἐξηγήσεως ἔχει γὰρ οὕτως· «πρόθεσις ἐστὶ λέξις» λείπει τὸ «ἄκλιτος», ἵν' ἢ «πρόθεσις ἐστὶ λέξις ἄκλιτος» καὶ οἶον ἀκίνητος καὶ μονοσχημάτιστος, ὅπερ ὁ ἄνω ὅρος παρεφυλάξατο, εἰπών «πρόθεσις ἐστὶ μέρος λόγου καθ' ἕνα σχηματισμὸν», ὃ δηλοῖ κατὰ ἄκλιτον φωνήν· τοιαύτη γὰρ ὁρᾶται ἡ πρόθεσις καὶ ἐν πτώσει καὶ ἐν προσώποις. «Προτιθεμένη πάντων τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἐν τε συνθέσει καὶ συντάξει» προσθετέον «ὅτε μὴ κατὰ ἀναστροφὴν ἐκφέρεται»· τοῦτο γὰρ παρεφυλάξατο ὁ προλεχθεὶς ὅρος ἵν' ἢ «προτιθεμένη πάντων τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἐν τε συνθέσει καὶ συντάξει, ὅτε μὴ κατὰ ἀναστροφὴν ἐκφέρεται».

⁹² Καὶ εἴρηται «ὅτε μὴ ἐκφέρεται», ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα μοναδικὴν ἔχει σύνταξιν, οἶον τὰ ἄρθρα μόνοις ὀνόμασι συντάσσονται, καὶ τὰ ἐπιρρήματα μόνοις ῥήμασιν, ἡ δὲ πρόθεσις διαφόρως ὀνόματι συντασσομένη καὶ ῥήματι διὰ τοῦτο ἴδιον ἔσχε πρὸς διαφόρους συντάξεις τὸ διτονεῖν·

ήνίκα γὰρ μεσολαβηθῇ ὑπ' αὐτῶν, ἐπὶ ῥῆμα μὲν φερομένη ὀρθοτονηθήσεται, ἐπ' ὄνομα δὲ ἀναστραφήσεται, <Τ 4> εὔρε δὲ Πατρόκλῳ περὶ κείμενον, <ex. gr. α 247> Ἰθάκην κατὰ κοιρανέουσιν, ἐπειδὴ πρὸς τὴν σύνταξιν ὁ τόνος τῶν προθέσεων. Ὅτι δὲ προτίθεται πάντων τῶν τοῦ λόγου μερῶν ποτὲ μὲν ἐν συνθέσει ποτὲ δὲ ἐν παραθέσει, δῆλον ἐκ τῶν λεχθησομένων γενήσεται· ταῖς μὲν γὰρ εὐθείαις τῶν ὀνομάτων κατὰ σύνθεσιν <σύν> ἐστι, <ταῖς δὲ πλαγίοις καὶ κατὰ σύνθεσιν καὶ κατὰ παράθεσιν> καὶ ὅταν συντεθῇ ἡ εὐθεΐα, καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς πλάγιοι σύνθετοί εἰσιν· ἐὰν δὲ ἐν πλαγίῳ εὐρεθῇ καὶ μὴ δυνηθῇ τὴν αὐτὴν σύνταξιν καὶ σημασίαν φυλάξαι ἐν τῇ εὐθείᾳ, τότε κατὰ παράθεσιν σύνεστι τῇ πλαγίῳ. Οἷον τί ἐστιν ὁ λέγω; τὸ περιφέρων ἐπειδὴ ἐν τῇ εὐθείᾳ συνετέθη, συντίθεται καὶ ἐν ὅλῃ τῇ κλίσει· τὸ δὲ παρὰ Τρύφωνος καὶ κατὰ Κτησιφώντος καὶ περὶ Διονυσίου, ἐπειδὴ οὐ δυνάμεθα λέγειν παρατρύφων καὶ κατακτησιφῶν καὶ περιδιονύσιος, οὐκ ἔχει κατὰ σύνθεσιν τὴν πρόθεσιν, ἀλλὰ κατὰ παράθεσιν. Καὶ <ἐν> ῥήματι πάντοτε κατὰ σύνθεσιν ἐστιν, οἷον περιπατῶ περιφέρω καὶ ἐν ἐπιρρήματι πάλιν κατὰ σύνθεσιν ἐστιν, οἷον ὑπέρευγε ὑπέρφευ. Καὶ ἐν μετοχαῖς κατὰ σύνθεσιν εἰσιν, ἐὰν καὶ ἐν τοῖς ῥήμασιν αὐτῶν κατὰ σύνθεσιν ᾧσιν, οἷον ἡ περιπατῶν μετοχὴ κατὰ σύνθεσιν, ἐπειδὴ καὶ τὸ περιπατῶ, ὁμοίως καὶ τὸ περιφέρων, ἐπειδὴ καὶ τὸ περιφέρω χωρὶς εἰ μὴ ἐν πλαγίοις πάλιν τῆς μετοχῆς παράθεσις γένηται, ὥς ἔχει τὸ «κατὰ ἀναγινώσκοντος, κατὰ φιλοσοφούντος, παρὰ [τῶν] ὑποκρινομένων» ἐν ταύταις γὰρ ταῖς πλαγίοις παράθεσις ἐστὶ καὶ οὐ σύνθεσις. Τοῖς δὲ ἄρθροις παρατίθενται, οἷον καθ' ὅ, δι' ὅ, ἐν ᾧ καὶ ταῖς ἀντωνυμίαις αἰὲ κατὰ παράθεσιν εἰσι κατὰ τὰς πλαγίους, κατὰ γὰρ τὰς εὐθείας οὐδὲ ἐν συνθέσει, οἷον περὶ ἐμοῦ, περὶ σοῦ, παρ' ἐμοί, παρὰ σοί, δι' ἐμέ, διὰ σέ.

- 93 Καὶ ἐαυτῶν ἔσθ' ὅτε προτίθενται κατὰ σύνθεσιν ἐμφάσεως ἕνεκεν πλείονος, οἷον παρακαταθήκη, <Β 267> ἐξυπανάστη, <Ν 50. 87> ὑπερκατέβησαν. Ἐν συνδέσμῳ κατὰ σύνθεσιν ἐστὶν ἅπαξ, ὥς ἐν τῷ ἐπεὶ ἡ γὰρ ἐπὶ πρόθεσις καὶ ὁ εἴς σύνδεσμος συντεθέντα ἐποίησαν τὸν ἐπεὶ σύνδεσμον κατὰ ἔκθλιψιν τοῦ· προηγεῖται καὶ ἐν παραθέσει, ὥς ἐν τῷ καθ' ὅτι. Ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀντὶ συνδέσμων παραλαμβάνονται, ὥς φαμεν «ἐκ ῥαθυμίας πέπονθας» ἀντὶ τοῦ «ἕνεκεν ῥαθυμίας πέπονθας». Εἰσὶ δὲ αἱ προθέσεις ἅπασαι ὀκτὼ καὶ δέκα α.] Προστιθέναι δεῖ καὶ ἐνταῦθα «κατὰ τὸ κοινὸν ἔθος, ἴν' ἢ οὕτως, <«εἰσὶ δὲ αἱ προθέσεις ἅπασαι κατὰ τὸ κοινὸν ἔθος ὀκτὼ καὶ δέκα»>· τοῦτο δὲ εἶπον, ἐπεὶ παρὰ τῷ ποιητῇ εὐρίσκομεν τὴν παραί καταί ὑπεῖρ ἐνί· δεῖ οὖν ἀναγκαιῶς προστιθέναι «κατὰ τὸ κοινὸν ἔθος». Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῇ μὲν φωνῇ δεκαοκτὼ εἰσι, τῇ δὲ δυνάμει δεκαεπτὰ· μία γὰρ ἐστὶν ἐν αὐταῖς διφοροῦμένη κατὰ τὸ αὐτὸ σημαίνον· ἡ γὰρ περὶ τὴν αὐτὴν ἔχει σημασίαν τῇ ἀμφί, καὶ ἀποτελεῖται ἐν δύο φωναῖς σημαίνον· ἔν. Ὡν μονοσύλλαβοι μὲν ἔξ, ἔν εἰς ἔξ σύν πρὸς πρ ὁ] καὶ τὰς μονοσυλλάβους φησὶ προτέρας αἰε τίθεσθαι παντὸς μέρους λόγου, ὑστέρας δὲ οὐδέποτε. Τοῦτο παρεπόμενον ἐστὶ ταῖς προθέσεσι, τὸ ἀπὸ μονοσυλλάβου σχήματος ἄχρι δισυλλάβου παραύξεσθαι καὶ τὴν δισυλλαβίαν μὴ ὑπερβαίνειν· καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτε πλεονάζει ἡ ὑπὲρ τὸ ι, οὐκ ἔξωθεν πλεονάζει, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ τῇ τρισυλλαβίᾳ, ἀλλ' ἔσωθεν, ὥς ἐν τῷ <Ω 13> ὑπεῖρ ἄλλα τ' ἠϊόνας τ ε. Καὶ τοῦτο πάλιν αὐταῖς παρέπεται, τὸ βραχυκαταληκτεῖν· ὅθεν φανερόν ὁ πλεονασμὸς τῆς εἰς καὶ τῆς παραί καὶ καταί καὶ ὑπεῖρ· ἡ γὰρ ἔξ ἀπὸ τῆς ἔκ γέγονεν, ὥς ἀπὸ τοῦ φρίκη φρίζ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀλκή ἄλξ, διὰ τὸ ἄφωνον εἶναι τὸ κ. Ὁμοίως καὶ τὸ ψιλῷ πνεύματι κεχρηῆσθαι, ὑποστελλομένης τῆς ὑπὸ <καὶ τῆς ὑπέρ>, διότι τὸ υ στοιχεῖον ἀρκτικὸν ὃν δασεῖ τῷ πνεύματι κέχρηται. Καὶ τὸ ὀξυτονεῖσθαι αὐταῖς παρέπεται, εἰ μὴ ἀναστρέφοντο· ἔνθεν ἡ ὑπέρ, ὀφείλουσα βαρύνεσθαι διὰ τὸν χαρακτήρα, ἀλόγως ὠξύνθη· τὰ γὰρ εἰς ρ βραχυκατάληκτα βαρύνονται, ἄνερ πάτερ· καὶ ἡ ἀπό καὶ ἡ ὑπὸ πάλιν παραλόγως ὠξυτονήθησαν· αἱ γὰρ εἰς ο λήγουσαι λέξεις βαρύνονται, ἐκεῖνο ἄλλο τοῦτο, χωρὶς τῆς αὐτό, ἥτις οὕτως ἐτονώθη· καὶ ὀξύνονται διὰ τοῦτο δηλονότι, ἵνα εὐθετοί ᾧσι πρὸς

τὴν ἀναστροφὴν· εἰ γὰρ ἐβαρύνοντο, πῶς ἔτι τὴν ἀναστροφὴν ἐποιοῦντο; δι' ἣν καὶ οἱ Αἰολεῖς ὤξυνον αὐτάς, καὶ ταῦτα βαρυντικοὶ ὄντες.

- 94 Καὶ τὸ διὰ ψιλῶν συμφώνων ἐκφέρεσθαι παρέπεται αὐταῖς, σεσημειωμένης τῆς ἀμφί, ἥτις καὶ δείκνυσιν ἐν ταῖς συνθέσεσιν, ὅτι βαρέως φέρει τὸ δασὺ σύμφωνον, εἰς ψιλὸν μεταβάλλουσα τοῦτο, ὡς ἐν τῷ ἀμπέχεσθαι καὶ ἀμπεχόνῃ. Ταῦτα πάντα τὰ ἀσθενῆ παρέπεται ταῖς προθέσεσιν. Καὶ τάχα διὰ τοῦτο προτίθενται πάντων τῶν τοῦ λόγου μερῶν, ἵνα ὥσπερ <οἱ ἄρρωστοι οἱ μὴ δυνάμενοι περιπατῆσαι ὑπὸ ἄλλων βαστάζονται, οὕτω καὶ αἱ προθέσεις> ὑπὸ ἄλλων βαστάζονται λέξεων διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐταῖς ἀσθενεῖαν. Αἵ τινες οὐκ ἀναστρέφοντα ι.] Πῶς γὰρ προτιθέμεναι καὶ μονοσύλλαβοι τυγχάνουσαι τοὺς τόνους ὀπισθεν φέρειν δύνανται; ἀναστροφῆς γὰρ τοῦτο ἴδιον, τὸ τὸν οἰκεῖον ἀναπέμπειν τόνον. Καὶ σημειωτέον, ὅτι μόνῃ ἢ σὺν ἀναστροφῇ ἐν μονοσυλλάβοις πέπονθεν, ὡς ἐν τῷ <ο 410> ἐλθὼν ἀργυρότοξος Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξύ ν· εἰδέναι δὲ χρή ὁμοίως, ὅτι οὐ δεῖ τὸ σπανίως εἰρημένον εἰς κοινότητα παραλαμβάνειν. Δισύλλαβοι δὲ δύο καὶ δέκα α.] Καθολικῶς χρή λέγειν, ὅτι αἱ τριχρονοῦσαι τῶν προθέσεων οὐκ ἀναστρέφονται ἢ κατὰ θέσιν ἰδίαν ἢ κατὰ παρείσοδον πάθους, κατὰ θέσιν μὲν ἰδίαν, ὡς ἡ ἀντί καὶ ἡ ἀμφί, κατὰ παρείσοδον δὲ πάθους, ὡς ἡ ὑπεῖρ καὶ παραί καὶ καταί· αἱ δὲ διχρονοῦσαι ἀναστροφῇ ὑπομένουσιν, εἰ μὴ πω συνέμπτωσις κωλύσῃ· οὐ γὰρ ἀναστρέφεται ἡ διὰ, ἵνα μὴ συνεμπέσῃ τῇ αἰτιατικῇ τοῦ δαίμονος, <ὡς ἐν τῷ> <B 2> Δία δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος, οὐδὲ ἡ ἀνά, ἵνα μὴ σημαίνῃ τὸν ἄνακτα, ὡς ἐν τῷ <Π 233> Ζεῦ ἄν α , Δωδωναῖ ε , Πελασγικ έ, ἡ τὸ ἀνάστηθι ῥῆμα, <ὡς ἐν τῷ> <I 247> ἀλ λ' ἄν α , εἰ μέμονας γ ε. Χρή δὲ εἰδέναι, ὅτι ἀντιπεπόνθασιν ἀλλήλαις αἱ μονοσύλλαβοι καὶ αἱ δισύλλαβοι προθέσεις· ἐπειδὴ γὰρ πᾶσαι αἱ μονοσύλλαβοι εἰς σύμφωνον κατέληξαν, μία δὲ αὐτῶν εἰς φωνῆεν, ἡ πρό, διὰ τοῦτο σχεδὸν εἶπεν <ἐν εἰς ἔξ σὺν πρὸς πρό, τὴν πρό τελευταίαν τάσσων, ὕστερον δὲ τῇ ἐναντίᾳ τάξει χρήται, ἐπεὶ> αἱ δισύλλαβοι πᾶσαι εἰς φωνῆεν κατέληξαν, μία δὲ αὐτῶν εἰς σύμφωνον, ἡ ὑπέρ, ἔξ ἥς τὸ ὑπέρτερον παρήχθη.

- 95 § 19 (24b). Περὶ ἐπιρρήματος. Εἰρήκαμεν ὅτι τὸ ἐπίρρημα πρὸς ῥῆμα φέρεται, διὸ καὶ οὕτως ὠνομάσθη, ἡ δὲ πρόθεσις ὀνόματι συντίθεται καὶ παρατίθεται· δεῦτερον δὲ τὸ ῥῆμα τοῦ ὀνόματος· δεῦτερον ἄρα καὶ τὸ ἐπίρρημα τῆς προθέσεως τῆς κατὰ σύνθεσιν καὶ παράθεσιν προτιθεμένης τῶν ὀνομάτων. Ὅριστέον δὲ οὕτως τὸ ἐπίρρημα· «ἐπίρρημά ἐστι λέξις ἄκλιτος κατηγοροῦσα τῶν ἐν τοῖς ῥήμασιν ἐγκλίσεων καθόλου ἢ μερικῶς, ὣν ἄνευ οὐ κατακλείει διάνοιαν». Ἔχει δὲ ἡ ἔννοια τοῦ ὅρου οὕτως· «ἐπίρρημά ἐστι λέξις ἄκλιτος», ὃ ἐστὶν ἀκίνητος οὐδὲ γὰρ κλίσιν ἢ κίνησιν ἔχει τὰ ἐπιρρήματα, διότι ἕκαστον ἐπίρρημα μίαν φωνὴν ἔχει καὶ ἓνα σχηματισμόν. Καὶ τοσοῦτον ἄκλιτά ἐστι τὰ ἐπιρρήματα, ὅτι καὶ τὰ πτωτικά ὀνόματα, ἡνίκα σύνταξιν ἐπιρρηματικὴν ἀναδέξεται, ἄπτωτα μένει ὡς ἐπιρρήματα γενόμενα, οἷον <Z 326> οὐ μὲν καλὰ χόλον, <υ 294. φ 312> οὐ μὲν καλὸν ἀτέμβειν οὐδὲ δίκαιον, <E 545> ὅς τ' εὐρὺ ῥέε ι. «Κατηγοροῦσα τῶν ἐν τοῖς ῥήμασιν ἐγκλίσεων» κατηγοροῦσα ἀντὶ τοῦ τιθεμένη, ἵν' ἦ τὸ ἐξῆς οὕτως, «τιθεμένη κατὰ τῶν ἐν τοῖς ῥήμασιν ἐγκλίσεων», ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐπίρρημα κατηγορημά φασιν οἱ φιλόσοφοι. Καὶ ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐπίθετον ὄνομα ἐν τοῖς ὀνόμασι—δίχα γὰρ ἄλλου ὀνόματος οὐ λέγεται, οἷον «καλὸς ἄνθρωπος»—τοῦτο καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐν τοῖς ῥήμασιν· ἄνευ γὰρ ῥήματος οὐ συγκλείει διάνοιαν, οἷον «καλῶς ποιῶ». Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, δῆλον ἐντεῦθεν, ὅτι εἴ που μὲν ἐστὶ ῥῆμα, οὐ πάντως ἐπίρρημα, οἷον «Τρύφων περιπατεῖ», εἴ που δὲ ἐπίρρημα, πάντως ῥῆμα, οἷον «καλῶς Τρύφων γράφει». Διὸ ἐζήτησάν τινες, πῶς τὸ φεῦ καὶ τὸ οἶμοι οὐκ ἔχουσιν ἐπαγόμενον ῥῆμα. Καί φαμεν, ἐπειδὴ δυνάμει καὶ ταῦτα ἀπὸ διαθέσεως ῥηματικῆς ἀνάγονται· οἱ γὰρ θαυμάζοντες ἢ σχετλιάζοντες προπεπόνθασιν δηλονότι καὶ ὅτι εἰ μὴ τις εἴποι «ἔγραψας»; οὐκ ἂν εἴποιμι ναί ἢ οὐ· καὶ ὅτι τῷ γραμματικῶ ἐξηγησαμένῳ ἐπιφωνοῦμεν τὸ εὖ, ὃ δίχα ῥήματος οὐ λέγεται. Πάλιν δὲ ἐζήτησαν, εἰ πρὸ ῥήματος καὶ μετὰ

ῥῆμα τάσσεται, οἷον «καλῶς γράφω, γράφω καλῶς», πῶς ἀπὸ θατέρας τῶν συντάξεων ἐπίρρημα μόνον καλεῖται, οὐκέτι δὲ καὶ ὑπόρρημα.

- 96 Καὶ λέγομεν πρῶτον μὲν, ὅτι καὶ ἡ αὐτὸς ἀντωνυμία ἐπιταγματική καλεῖται, καίτοι πολλάκις ὑποτασσομένη· ἄλλως τε φύσει προηγεῖσθαι πέφυκε τῶν ῥημάτων τὰ ἐπιρρήματα, ὥς καὶ τῶν ὀνομάτων τὰ ἐπίθετα. «Καθόλου ἢ μερικῶς» καθόλου μὲν, ὥς τὸ καλῶς σοφῶς—πᾶσι γὰρ τοῖς χρόνοις καὶ <πάσαις> ταῖς ἐγκλίσεσι συντάσσονται—μερικῶς δέ, ὥς τὰ χρονικά· τὸ γὰρ χθές οὔτε τοῖς ἐνεστώσιν οὔτε τοῖς μέλλουσι συντάσσεται, ἀλλ’ οὐδὲ τὸ μὴ τῇ ὀριστικῇ ἐγκλίσει, οὐδὲ ἡ οὐ ἀποφασίς προστακτικοῖς. Ἔστι μὲν οὖν ἡ ἐξήγησις τοῦ ὅρου αὕτη. Μάθωμεν δὲ εἰ καὶ ὁ Διονύσιος ὑγιῶς ὠρίσατο. «Ἐπίρρημά ἐστι μέρος λόγου ἄκλιτον» τοῦτο καλῶς εἶπεν ὁ νῦν ἐξηγήσεως τυγχάνων τεχνογράφος, καὶ οὐκ ἔχομεν εἰς τοῦτο αὐτοῦ λαβέσθαι ἄκλιτον γὰρ τὸ ἐπίρρημα, καθὼς ἤδη εἰρήκαμεν. «Κατὰ ῥήματος λεγόμενον ἢ ἐπιλεγόμενον ῥήματι» ἐλλιπῶς ἐνταῦθα ἔχει, καὶ δεῖ προσθεῖναι «καθόλου ἢ μερικῶς» πῶς δὲ καθόλου ἢ μερικῶς, ἤδη εἰρήκαμεν. Τῶν δὲ ἐπιρρημάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἀπλᾶ, τὰ δὲ σύνθετα α.] Διὰ τούτου αἰνιγματωδῶς δέδωκεν ἡμῖν νοεῖν ὅτι σχήματα παρέπεται τοῖς ἐπιρρήμασιν· ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν ἀπλᾶ, τὰ δὲ σύνθετα, τὰ δὲ παρασύνθετα καὶ ἀπλᾶ μὲν, ὥς τὸ πάλαι, σύνθετα δέ, ὥς τὸ πρόπαλαι, παρασύνθετα δέ, ὥς τὸ παγκάλων παγκάλως· ἀπὸ γὰρ συνθέτου ὀνόματος γενόμενον ἐγένετο παρασύνθετον. Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ εἴδη παρέπεται τοῖς ἐπιρρήμασιν· ἔστι γὰρ τὰ μὲν αὐτῶν πρωτότυπα, τὰ δὲ παράγωγα· πρωτότυπα μὲν, οἷον ναὶ οὐ νή, ἐπεὶ οὐκ ἔχεται ἀφορμῆς ἐτέρας, ἀλλὰ πρωτόθετά ἐστι· παράγωγα δέ, οἷον ἑλληνιστί δωριστί, ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ ἑλληνίζω καὶ δωρίζω παρῆκται. Ποιοῦνται δὲ παραγωγὴν ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ λόγου, ἐξ ὀνομάτων, βότρως βοτρυδόν· καὶ ἀπὸ ῥημάτων, κρύβω κρύβδην, κλέπτω κλέβδην, αἰολίζω αἰολιστί, δωρίζω δωριστί, ἑλληνίζω ἑλληνιστί· καὶ ἀπὸ μετοχῶν, ἐπισταμένων ἐπισταμένως καὶ ἀπὸ ἄρθρων, οἷον ὦν ὥς καὶ ἀπὸ ἀντωνυμιῶν, οἷον οὗτος οὕτως, ἐκεῖνος ἐκείνως καὶ ἀπὸ προθέσεων, πρὸς πρόσω, ἐξ ἔσω, ἐξ ἔξω, ἀνά ἄνω, κατὰ κάτω· καὶ ἀπ’ αὐτῶν τῶν ἐπιρρημάτων, ἐγγύς ἐγγυτέρω· καὶ ἀπὸ συνδέσμων, καθό καθώς. Τὰ δὲ χρόνου δηλωτικὰ α, οἷον νῦν τότε αὖθις.] Προστιθέναι δεῖ τὸ «γενικοῦ», ἵν’ ἡ ὁ λόγος οὕτως· «τὰ δὲ γενικοῦ χρόνου σημαντικά, οἷον νῦν τότε αὖθις» ταῦτα γὰρ γενικὴν παράτασιν χρόνου δηλοῦσι τὰ ἐπιρρήματα, οὐκ εἰδικὴν τινα καὶ ὠρισμένην.

- 97 Καὶ χρή εἰδέναι, ὅτι τὰ γενικὴν παράτασιν χρόνου δηλοῦντα ἐπιρρήματα συμπαραλαμβάνεται κατὰ πάντα χρόνον, ὥς τὸ νῦν λέγομεν γὰρ «νῦν φρονῶ. νῦν ἐφρόνησα, νῦν φρονήσω» καὶ μαρτυρεῖ ἡ χρῆσις, τοῖς τρισὶ χρόνοις αὐτὸ συντάξασα, ἐνεστώτι καὶ παρωχημένῳ καὶ μέλλοντι, οἷον <Hes. Opp. 176> νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ, <N 772> νῦν ὤλετο πᾶσα κατ’ ἄκρης, <Y 307> νῦν δὲ δὴ Αἰνείας βίη Τρώεσσι ἀνάξει. Καὶ τὸ ἤδη ὁμοίως φαιμέν γὰρ «ἤδη γράφω, ἤδη ἔγραψα, ἤδη γράψω» καὶ μαρτυρεῖ ἡ χρῆσις, τοῖς τρισὶ χρόνοις αὐτὸ συντάξας, οἷον μάττει γὰρ ἤδη καὶ τὸ πῦρ ἐκκάεται παρ’ Εὐπόλιδι <fr. 340 K>, <v 40> ἤδη γὰρ τετέλεστα, ἃ μοι φίλος ἤθελε θυμός, <unde?> ἐπίσχε, ἤδη γὰρ φράσω. Καὶ ἔστι σαφῶς εἰπεῖν, ὅτι τὰ χρονικά ἐπιρρήματα ἢ καθολικὸν χρόνον δηλοῦσι ἢ μερικόν, καὶ ἢ ὠρισμένα ἐστίν, ὥς χθές σήμερον <αὔριον>, ἢ ἀόριστα, ὥς πάλαι ποτέ· καὶ τούτων τὸ μὲν αὔριον καταχρηστικῶς τῷ ἐνεστώτι συντάσσεται, τὸ δὲ νῦν καὶ ἤδη τοῖς τρισὶ χρόνοις, καθὼς ἤδη εἰρήκαμεν. Καὶ τὸ μὲν ἐχθές ἀνάλογον, τὸ δὲ χθές Ἀττικόν. Τούτοις δὲ ὥς εἴδη ὑποτακτέον καὶ τὰ καιροῦ παραστατικὰ.] «ὑποτακτέον» ἀντὶ τοῦ ἐν ὑποτομῇ θετέον· «τὰ καιροῦ παραστατικά», τουτέστι τὰ ὑποτομὴν χρόνου δηλοῦντα, ἵνα τὰ μὲν ἄνω ἢ <γενικῶς> χρονικά, τὸ δὲ σήμερον καὶ χθές καὶ αὔριον εἶδος καὶ μέρος ἐκείνων, ἐπεὶ καὶ μερικῶς χρονικά ἐστὶν ἐπιρρήματα. Καὶ χρή αὐτὰ συμφωνοῦσαν τοῖς τοῦ ῥήματος χρόνοις ποιεῖσθαι τὴν σύνταξιν, οἷον τὸ χθές παρωχημένῳ συντάσσειν, οἷον «<ἐ> χθές ἔγραψον, ἐχθές γέγραφα, ἐχθές ἐγεγράφειν, ἐχθές ἔγραψα» τὸ αὔριον ἐπεὶ ἀντίκειται τῷ παρωχημένῳ, τοῖς δὲ

μέλλουσιν ὤκειώται, μέλλοντι χρὴ αὐτὸ συντάττειν, οἷον «αὔριον γράψω», καταχρηστικῶς δὲ καὶ τοῖς ὁμολογοῦσι <μὴ> παρωχῆσθαι, ὃ ἐστὶ τοῖς ἐνεστῶσιν, οἷον «αὔριον γράφω, αὔριον ἀναγινώσκω», ἐπεὶ ὁ ἐνεστῶς ἔχει τὸν μέλλοντα ἐν ἑαυτῷ, καθὼς οὕτω πεπλήρωται ἄλλο μέλλει καὶ ἔτι δρᾶν. Τὰ δὲ μεσότητος, οἷον καλῶς σοφῶς.] Μεσότητος ἐπιρρήματά ἐστιν ὅσα ἀπὸ γενικῶν ὀνομάτων εἰς ὡς γεγόνασιν· καὶ εἴρηνται μεσότητος, παρόσον εἰσὶ μέσα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ὀνομάτων, ὡς τὸ καλοὶ καλαί καλῶν καλῶς, <φίλοι> φίλοι φίλων φίλως, σοφοί σοφαί σοφῶν σοφῶς.

98 Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς γενέσεως μεσότητος, ἀπὸ δὲ τῆς σημασίας ποιότητος ἐπιρρήματα καλοῦνται, οἷον ἐὰν εἴπω «καλῶς γράφω», τὴν ποιότητα τῆς καλῆς γραφῆς ἐδήλωσα, ἢ <ἐὰν εἴπω> «σοφῶς λέγω», τὴν ποιότητα τῆς σοφωτάτης λέξεως ἐδήλωσα· ὥστε τοῖνυν εἰ τι μεσότητος, τοῦτο καὶ ποιότητος· οὐ τὸ ἀνάπαλιν. Τὰ δὲ ποιότητος, οἷον πύξ λάξ βοτρυδὸν ἀγεληδὸν.] Ποιότητος ταῦτα λέγεται καὶ ἀπὸ τῆς σημασίας· ποιότης γάρ ἐστὶ φωνὴ δηλοῦσα τὴν ποιότητα ἢ τῆς φωνῆς ἢ τοῦ πράγματος· ἐὰν μὲν γὰρ εἴπω πύξ λάξ, τὴν ποιότητα τῆς φωνῆς ἐδήλωσα, ἐὰν δὲ βοτρυδὸν ἀγεληδόν, τὴν ποιότητα τοῦ πράγματος. Καὶ σκοπεῖν χρὴ, ὅτι ταῦτα, ποιότητος ὄντα δηλωτικά, οὐκ ἂν λεχθεῖν καὶ μεσότητος· οὐ γὰρ ἀπὸ γενικῶν εἰσὶν ὀνομάτων μεταξὺ κειμένων ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν. Τὰ δὲ ἀριθμοῦ δηλωτικά, οἷον δὶς τρίς τετράκις.] Ψεύδεται ὁ τεχνικὸς λέγων ταῦτα εἶναι ἀριθμοῦ δηλωτικά, ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶν ἀριθμοῦ δηλωτικά, ἀλλὰ ποσότητος ὠρισμένα· ἀγνοεῖ γὰρ, ὡς ἔοικεν, ὅτι τὰ ἐπιρρήματα τῆς ποσότητος ἢ ὠρισμένα ἐστὶν ἢ ἀόριστα, ὠρισμένα μὲν, ὡς δὶς τρίς, ἀόριστα δέ, ὡς πολλάκις ὀλιγάκις. Τὰ δὲ τοπικά, οἷον ἄνω κάτω· ὧν σχέσεις εἰσὶ τρεῖς, ἢ ἐν τόπῳ, ἢ εἰς τόπον, ἢ ἐκ τόπου.] Τὰ τοπικὰ κοινῶς τόπον σημαίνει· εἰσὶ δὲ αὐτῶν συντάξεις καὶ σημασίαι τρεῖς, ἢ γὰρ τὴν ἐν τόπῳ σύνταξιν καὶ σημασίαν ποιοῦνται, ἢ τὴν εἰς τόπον, ἢ τὴν ἐκ τόπου. Καὶ ὤκειώται τῇ μὲν ἐν τόπῳ σημασίᾳ ἢ ἐν πρόθεσις, οἷον «ἐν ἀγρῷ ἐστίν» ἢ «ἐν οἴκῳ ὑπάρχει», οἷον οἴκοι, τῇ δὲ εἰς τόπον ἢ εἰς, οἷον «εἰς Ἀθήνας, εἰς Πελοπόννησον ἀπῆλθεν», ὡς Ἀθήναζε Θήβαζε οἴκαδε, τῇ δὲ ἐκ τόπου ἢ ἀπὸ, οἷον «ἀπ' οὐρανοῦ, ἀπὸ Λέσβου», οἷον Θήβηθεν ἀγρόθεν οἴκοθεν Ἀθήνηθεν· Ἀττικοὶ δὲ καταχρῶνται τῇ ἐν ἀντὶ τῆς εἰς, ὡς ὅταν λέγωσιν «ἐν διδασκάλου» καὶ «ἐν κιθαριστοῦ». Ἦθελον δὲ τινες πρῶτην τάττειν τὴν εἰς τόπον σχέσιν, λέγοντες ὡς οὐκ ἂν τις εἴῃ ἐν τόπῳ μὴ πρῶτον εἰς αὐτὸν ἐλθὼν. Ἀλλὰ φαμεν, ὡς εἰ μὴ τις εἴῃ πρότερον ἐν τόπῳ, οὐκ ἂν τὴν εἰς τόπον ὁρμὴν ποιήσαιο. Τούτων τινὰ μὲν ἐστίν, ὡς τὰ τριγενῆ τῶν ὀνομάτων, ἐν ἀκολουθίᾳ φωνῆς τὰς τρεῖς δηλοῦντα σχέσεις, ὡς τὸ οἴκοι οἴκαδε οἴκοθεν· ἃ δὲ ὥσπερ τὰ κοινά, ὡς τὸ ἔνθα· καὶ τὴν ἐν τόπῳ γὰρ σχέσιν δηλοῖ, ὡς τὸ <cf. Σ 47> ἔνθα μὲν ἦν, καὶ τὴν εἰς τόπον, ὡς τὸ <ι 142> ἔνθα κατεπλέομεν· ἃ δὲ ὡς τὰ μονογενῆ, καθὼς ἔχει τὸ ἵνα· τινὰ δὲ καὶ ἐν μιᾷ φωνῇ τὰς τρεῖς ἐδήλου σχέσεις, ὡς τὸ ἔμπροσθεν.

99 Καὶ ὅσα μὲν παρὰ πρόθεσιν εἰς ὡ λήγει, ταῦτα δύο σχέσεις δηλοῖ, τὴν ἐν τόπῳ καὶ τὴν εἰς τόπον, ἄνω κάτω πρόσω ἔξω· ὅθεν οὐκ ἀλόγως τινὲς τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ <η 13> καὶ εἴσω δόρπον ἐκόσμει τὴν ἐν τόπῳ δηλοῦν <φασιν> σχέσιν, εἰ μὴ τινες ἀντιλέξωσι λέγοντες, ὅτι ἔδει αὐτὸ τὴν εἰς τόπον μόνον δηλοῦν, ἐπεὶ τὸ ἔνδον τὴν ἐν τόπῳ δηλοῖ σχέσιν. Καὶ ὅσα εἰς ἦ, πάλιν τὰς δύο σχέσεις δηλοῖ, ἐν τόπῳ μὲν <Ν 49> ἄλλη μὲν γὰρ ἔγω γ' οὐ δεῖδια χεῖρας ἀάπτους, εἰς τόπον δὲ <Α 120> ὃ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλῃ, <γ 251 seq> ἀλλὰ πῃ ἄλλῃ Πλάζετ' ἐπ' ἀνθρώπους, ἐν τόπῳ, <Ζ 377> <πῇ ἔβη> Ἀνδρομάχῃ; εἰς τόπον· ὅσα δὲ εἰς ου, τὴν ἐν τόπῳ σχέσιν δηλοῖ, <Eur. Bacch. 1111> ὑψοῦ δὲ θάσσω, <Arat. 225> αὐτοῦ καὶ κριοῖο θωώτεραί εἰσι κέλευθοι· μόνον τὸ ποῦ καὶ τὴν εἰς τόπον εὐρέθη δηλοῦν, <Ν 219 seq> ποῦ τοι ἀπειλαὶ Οἶχοντα; Καὶ ὅσα δὲ εἰς δε, τὴν εἰς τόπον, οἴκαδε ἄλαδε οἰκόνδε τὸ γὰρ ἐνθάδε οὐδὲν πλέον δηλοῖ τοῦ ἔνθα, ἐκ παρολκῆς ἔχον τὸ δε· ὁμοίως καὶ τὰ εἰς ζε τὴν εἰς τόπον δηλοῖ, Ἀθήναζε Θήβαζε· ὁμοίως καὶ τὰ εἰς σε, πάντοσε ἄλλοσε πόσε· ὅσα δὲ ἐστὶν εἰς θε, <τὴν> ἐκ

τόπου· <καί> εἰ μὲν παραλήγοιτο τῷ ο , ποιεῖ εἰς θι τὴν ἐν τόπῳ σχέσιν δηλοῦντα, οἶον οἴκοθεν οἴκοθι, πάντοθεν πάντοθι, οὐρανόθεν οὐρανόθι, Ἀβυδόθεν Ἀβυδόθι, ἐκείνοθεν ἐκείνοθι καὶ ἐν συγκοπῇ ἐκεῖθεν ἐκεῖθι καὶ <κεῖθεν> κεῖθι, <Apoll. Rh. 1, 955> <κεῖθι> καὶ εὐναίης ὀλίγον λίθον εἰρύσαντες, πόθεν πόθι, ὅθεν ὅθι, ἀγχόθεν ἀγχόθι, αὐτόθεν αὐτόθι, καὶ ἐν συγκοπῇ ἄγχι καὶ αὖθι· εἰ δὲ μὴ ἔχοι τὸ ο , διὰ τοῦ σι ποιεῖ τὴν ἐν τόπῳ σχέσιν, Θήβηθεν Θήβησιν, Ἀθήνηθεν Ἀθήνησι, σεσημειωμένου τοῦ ἐγγύθεν· αὐτοῦ γὰρ μὴ ἔχοντος τὸ ο ἐγένετο ἐγγύθι· καὶ πάλιν ὅσα μὲν ἔχει τὸ ο , εἰς σε ποιεῖ τὴν εἰς τόπον σχέσιν, πάντοσε ἄλλοσε, τὰ δὲ μὴ ἔχοντα τὸ ο εἰς ζε ποιεῖ τὴν εἰς τόπον σχέσιν, Ἀθήναζε Θήβαζε. Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ τὰ εἰς θεν παρὰ πρόθεσιν τὰς τρεῖς σχέσεις δηλοῖ, οἶον πρόσθεν ὑπερθεν· φαμέν γὰρ ἐκ τοῦ πρόσθεν, εἰς τὸ πρόσθεν, ἐν τῷ πρόσθεν, ἐκ τοῦ ὑπερθεν, εἰς τὸ ὑπερθεν, ἐν τῷ ὑπερθεν· ἐν οἷς τὸ ἔνθεν μόνην τὴν ἐκ τόπου δηλοῖ, ἐπειδὴ ἐποίει τὸ ἔνθα, ὅπερ τὰς δύο σχέσεις δηλοῖ, καθὼς ἡδὴ εἰρήκαμεν· καὶ ὅτι τὰ ἄλλα τὰ εἰς θεν τὴν ἐκ τόπου σχέσιν δηλοῖ, ὅθεν τὸ <Γ 276> ἴδην μεδέων καὶ τὰ ὅμοια ὀνόματά εἰσιν ἐν περισσῷ ἔχοντα τὴν θεν· καὶ ὅτι τὸ ἐγγὺς τὴν ἐν τόπῳ σχέσιν δηλοῖ, <Ξ 110> ἐγγὺς ἀνὴρ καὶ ὅτι τὸ δεῦρο καὶ τὴν ἐν τόπῳ, <δ 384> πωλεῖται τις δεῦρο, καὶ τὴν εἰς τόπον, <Eur.

100 Alc. 779> δεῦρο ἔλθ' ὅπως ἂν καὶ σοφώτερος γένῃ. Τὸ δὲ ἄνευ ἄνευθεν καὶ ἄτερ ἄτερθεν νόσφι χωρὶς χωρισμοῦ εἰσι, καὶ οὐ τοπικὰ ἐπιρρήματα. Τὰ δὲ σχετλιαστικὰ, οἶον παπαίφευ. Σχετλιαστικὰ λέγεται τὰ ἐξ αὐτοπαθείας λεγόμενά τε καὶ ἀναπεμπόμενα ἐπιφθέγματα· ὅθεν καὶ πρώτου προσώπου εἰσὶν, ἐπειδὴ, καθὼς ἔφην, ἐξ αὐτοπαθείας ἀνάγονται· ὁ γὰρ λυπούμενος ἢ δυσφορῶν λέγων ταῦτα τὴν περὶ αὐτὸν μόνον πεῖσιν ἀφηγεῖται. Τὰ δὲ εὐχῆς σημαντικὰ· δι' αὐτῶν γὰρ εὐκτικὰς συντάξεις σημαίνομεν, <ex. gr. H 157> εἴθ' ὥς ἡβώμοιμι· τὸ γὰρ αἶθε εἴθε φησὶν ὁ ποιητής· καὶ Καλλίμαχος <fr. 455 Sch> ἀβάλλε μηδ' ἀβόλησ' α. Τὰ δὲ θαυμαστικὰ· ἡνίκα γὰρ θαυμάζομεν, τούτῳ κεκρήμεθα τῷ φθέγματι. Τὰ δὲ ἀρνήσεως ἢ ἀποφάσεως, οἶον <οὐ> οὐχὶ οὐδῆτα οὐδαμῶς. Ἀρνήσεως ταῦτα λέγονται, οἶον ἐγκλήματος ἐπιφερομένου δι' αὐτῶν τις ἀρνεῖται, [οἶον οὐχὶ οὐδῆτα οὐδαμῶς,] οἶον «σὺ ἔτυψας Ἀρίσταρχον, σὺ Δίωνα ὕβρισας», «οὐδῆτα, οὐδαμῶς, οὐχί»· τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἀποφάσεως, ὅτι δι' αὐτῶν τις ἀποφαίνεται μὴ ποιεῖν, οἶον «οὐ γράφω, οὐχὶ γράψω, οὐδῆτα ποιήσω, οὐδαμῶς ἀρνήσομαι». Καὶ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ταῦτα τὰ ἀρνήσεως ἢ ἀποφάσεως ἐπιρρήματα ὀριστικοῖς συντάσσεται. Τὰ δὲ συγκαταθέσεως, οἶον ναὶ ναίχι· δι' αὐτῶν γὰρ συγκατατιθέμεθα καὶ ἐπινεύομεν. Τὰ δὲ ἀπαγορεύσεως, οἶον μὴ μηδῆτα· δι' αὐτῶν γὰρ ἀπαγορεύομεν τὸ μὴ τόδε ἢ τόδε ποιεῖν. Καὶ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ταῦτα τὰ τῆς ἀπαγορεύσεως ἐπιρρήματα προστακτικοῖς συντάσσεται, καὶ ὅτι διαφέρει ἄρνησις ἀπαγορεύσεως τῇδε, ὅτι ἡ μὲν ἄρνησις ἐγκλήματος ἐπιφερομένου γίνεται, ἡ δὲ ἀπαγόρευσις ἀποτροπὴ ἐστὶ πράγματός τινος. Τὰ δὲ παραβολῆς ἢ ὁμοιώσεως· δι' αὐτῶν γὰρ παραβάλλομεν τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, <B 455> ἥύτε πῦρ αἴθληλον, <B 87> ἥύτε ἔθνεα εἶσι. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι <τούτων> τὰ μὲν ἐστὶ ποιητικά, τὰ δὲ τῆς κοινῆς διαλέκτου. Τὰ δὲ εἰκασμοῦ, οἶον ἴσως τάχα τυχόν.

101 Εἰκασμός ἐστὶν ὁ μετὰ δισταγμοῦ εἰκάζων πρᾶγμα λόγος, ἐν ᾧ κεκρήμεθα ἢ τῷ ἴσως ἢ τῷ τάχα ἢ τῷ τυχόν· σημειωτέον δέ, ὅτι τὸ τάχα παρὰ μὲν Ἀττικοῖς ἐπὶ δισταγμοῦ λέγεται, παρὰ δὲ Ὀμήρῳ ἀντὶ τοῦ ταχέως. Τὰ δὲ ἀθροίσεως, οἶον ἄρδην ἅμα ἥλιθα· ἀθροίζοντες γὰρ καὶ συστρέφοντες ὅχλον τούτοις κεκρήμεθα τοῖς ἐπιρρήμασιν, οἶον «ἅμα περιπατήσατε, ἅμα συνέλθετε». Τὰ δὲ παρακελεύσεως, οἶον εἴα ἄγε φέρε· δι' αὐτῶν γὰρ παρακελευόμεθα, οἶον <Arist. Nub. 775> ἄγε δὴ ταχέως τουτὶ συνάρπασον, <H 459> ἄγρει μάνα, ὅτ' ἂν αὐτὲ κάρη κομόωντες Ἀχαιοί. Καὶ χρὴ γινώσκειν, ὥς εὐρηται τὰ τοιαῦτα ἐπιρρήματα εἰς πρόσωπα κινούμενα προστακτικά. Τὰ δὲ συγκρίσεως, οἶον μᾶλλον ἥττον· διὰ τούτων γὰρ τὰς συγκρίσεις ποιούμεθα, οἶον «οὗτος καὶ οὗτος ταχύς, ἀλλ' οὗτος μᾶλλον ταχύς, οὗτος δὲ ἥττον».

Τὰ δὲ ἐπιτάσσει, οἷον λῖαν σφόδρα.] Ἐπίτασις καὶ παράτασις ταυτὸν ἐστὶ καὶ εἴρηται ἐπιτάσεως ἢ παρατάσεως τὰ τοιαῦτα ἐπιρρήματα, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν ἐπιτείνομεν καὶ αὐξάνομεν τὰ πράγματα, οἷον «λίαν τύπτει, σφόδρα παίσει». Τὰ δὲ ἀπωμοτικὰ, οἷον μ. ἀ.] Ἀπωμοτικόν ἐστὶ τὸ μεθ' ὅρκου ἀρνητικόν, οἷον «μὰ τὸν Ἀπόλλωνα»· πολλάκις δὲ ἀντὶ τοῦ κατωμοτικοῦ κέχρηται αὐτῷ οἱ παλαιοί, ὥς καὶ ὁ ποιητὴς <Α 234> ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον· ἢ τάχα περιττεύει παρ' αὐτῷ τὸ μά, καὶ ἔστι «νῆ τοῦτο τὸ σκῆπτρον» ἐν γὰρ τῷ <υ 339> οὐ μὰ Ζῆν, Ἀγέλαε, αἱ δύο ἀρνήσεις μίαν συγκατάθεσιν ποιοῦσιν, ἀντὶ τοῦ «νῆ τὸν Δία». Τὰ δὲ κατωμοτικὰ, οἷον ν. ἢ.] Κατωμοτικόν [ὅ] ἐστὶ τὸ μεθ' ὅρκου βεβαιωτικόν, οἷον < cfr Α 234> νῆ τοῦτο τὸ σκῆπτρον, <Α 240> ἢ τάχα Ἀχιλλῆος ποθὴ ἵξεται υἱᾶς Ἀχαιῶν. Τὰ δὲ βεβαιώσεως, οἷον δηλαδὴ ἢ.] Βεβαιῶν γὰρ τις πρᾶγμα τούτῳ κέχρηται τῷ ἐπιρρήματι, οἷον «ποῖ βαδίζεις; δηλαδὴ εἶσω», ἀντὶ τοῦ «φανερὸν καὶ βέβαιον καὶ πιστὸν ὅτι ἔσω». Τὰ δὲ θετικὰ, οἷον πλευστέον ν.] Θετικά ἐστὶ τὰ θέσιν καὶ ποίησιν πράγματος ὀρίζοντα· ἐὰν γὰρ εἴπω γαμητέον, ὀρίζω ὅτι δεῖ γαμεῖν, καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι πλευστέον, ὀρίζω ὅτι δεῖ πλεῖν. Γίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς ῥηματικῶν ὀνομάτων προσθέσει τοῦ ε, οἷον ποιητός ποιητέος, πλευστός πλευστέος, πρακτός πρακτέος, δοτός δοτέος. Τὰ δὲ θειασμοὺ, οἷον εὐοῖ εὐᾶ ν.

102] Θειασμοῦ ἐπιρρήματά ἐστὶ τὰ θείας ἐμφορήσεως δηλωτικά· πληρούμενοι γὰρ καὶ ἐμφορούμενοι τοῦ δαίμονος οἱ βακχεύοντες τὸ εὐοῖ καὶ εὐᾶν ἀνεφθέγγοντο. § 20 (25b). Περὶ συνδέσμου. Σοφῶς καὶ εὐτάκτως καὶ τεχνικῶς ὁ σύνδεσμος τελευταῖος τέτακται ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ λόγου· ὥσπερ γὰρ ἐν πάσῃ τέχνῃ ὁ τεχνίτης πρότερον περιγράφει καὶ κατασκευάζει ἐκεῖνα τὰ μορφοῦντα αὐτοῦ τὴν τέχνην, ὕστερον δὲ ἐπινοεῖται καὶ ἐπιζητεῖ κάκεῖνο τὸ μέρος τὸ δυνάμενον συνέχειν καὶ συνδεσμεῖν αὐτά, οὕτω καὶ ὁ τοῦ λόγου τεχνίτης πρότερον δείξας τὰ μέρη τὰ δυνάμενα τὸν λόγον ἐκτελέσαι, ὕστερον καὶ τὸ μέρος τοῦ λόγου τὸ δυνάμενον συνδεῖν τὰ μέρη τοῦ λόγου διδάξαι ἡμᾶς βούλεται, ἵνα μεμαθηκότες τὴν τῶν λέξεων δύναμιν μάθωμεν καὶ συνδεῖν ταύτας καὶ ἀποτελεῖν διάνοιαν. Σύνδεσμος γὰρ διὰ τοῦτο καλεῖται καὶ λέγεται, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν συνδετικὸν τῶν τοῦ λόγου μερῶν, ὥς ἔστι τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ὅρου καταμαθεῖν· ἔχει γὰρ οὕτω· «σύνδεσμός ἐστὶ μέρος λόγου ἄκλιτον, συνδετικὸν τῶν τοῦ λόγου μερῶν, οἷς καὶ συσσημαίνει, ἢ τάξιν ἢ δύναμιν <ἢ καὶ τάξιν καὶ δύναμιν> παριστῶν». Οὕτως ὁ ὅρος παραδέδοται, ὁ δὲ τοῦ Διονυσίου ἐπταισμένος ἐστίν, ὥς ἔστιν ἐκ τῆς ἐξηγήσεως καταμαθεῖν οὕτως· σύνδεσμός ἐστὶ λέξις προσθεῖναι δεῖ τὸ «ἄκλιτος» ἢ «ἀμετακίνητος»· συνδέουσα διάνοια ν· δεῖ προστιθέναι «καὶ συσσημαίνουσα τῇ διανοίᾳ»· μετὰ τάξεω· προστιθέναι πάλιν δεῖ «ἢ δυνάμεω· <ἢ καὶ τάξεω καὶ δυνάμεω>», ἐπειδὴ τινες τῶν συνδέσμων ἐν τάξει μὲν παραλαμβάνονται, τὴν δὲ δύναμιν τοῦ πράγματος οὐκ ἐπαγγέλλονται, τινὲς δὲ οὐκ ἐν τάξει, ἀλλὰ τὴν δύναμιν ἐπαγγέλλονται, ἄλλοι δὲ καὶ ἐν τάξει παραλαμβάνονται καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πράγματος ἐπαγγέλλονται. Καὶ ἔστι τὰ παραδείγματα ταῦτα· οἷον ὁ εἰς σύνδεσμος τάξιν μὲν δηλοῖ, οἷον «εἰ περιπατήσω κινηθήσομαι»—ἀκολουθία γὰρ τίς ἐστὶν ἡγουμένου πρὸς ἐπόμενον, καὶ οὐκ <ἂν> ἀναστρέψας εἴποις «εἰ κινηθήσομαι περιπατήσω»· ψευδὸς γὰρ, ἐπεὶ εἴ τις περιπατήσει κινηθήσεται, <οὐκέτι δὲ εἴ τις κινηθήσεται πάντως> καὶ περιπατήσει—οὐκέτι δὲ καὶ δύναμιν ἐπαγγέλλεται, ὅ ἐστιν ὑπαρξιν τοῦ πράγματος· διστάζει γὰρ ὁ λέγων, καὶ ὥς μήπω τοῦ πράγματος γενομένου δηλὸς ἐστὶ λέγων, ὅτι ἐὰν τοῦτο γένηται, τοῦτο ἔσται· ἔχομεν οὖν ἐκ τούτου τοῦ συνδέσμου τὴν τάξιν, ἀλλ' οὐ τὴν δύναμιν γενομένην τοῦ πράγματος.

103 Ἐκ δὲ τοῦ ἐναντίου ὁ καὶ περὶ μὲν τὴν τάξιν οὐ καταγίνεται, τὴν δὲ δύναμιν ἐκφαίνει· ὅρα γὰρ, εἰ διαφέρει τὸ «<εἰ> περιπατῶ» τοῦ «καὶ περιπατῶ»· ὁ γὰρ λέγων «καὶ περιπατῶ» τίθησι τὸ πρᾶγμα· ἀδιαφόρως δὲ περὶ τὴν τάξιν δύναμαι εἰπεῖν «καὶ περιπατῶ καὶ κινεῖσθαι καὶ ἀναγινώσκω» καὶ εἴ τι βούλει ἕτερον. Τὸ δὲ εἰπεῖν «ἐπεὶ περιπατῶ κινεῖσθαι» καὶ ὑπαρξιν τοῦ

πράγματος δηλοῖ καὶ τάξιν· εἰ μὴ γὰρ περιπατῶ, οὐ δύναμαι εἰπεῖν «ἐπεὶ περιπατῶ»· ἀλλὰ μὴν καὶ τάξιν· οὐ γὰρ δύναμαι εἰπεῖν ἀντιστρέψας «ἐπεὶ κινουμαι περιπατῶ», ψεῦδος γάρ. — Καὶ τὸ τῆς ἐρμηνείας κεχηνὸς δηλοῦσ α. Τοῦτό φησι διὰ τοὺς διαζευκτικούς συνδέσμους· ἐκεῖνοι γὰρ τὸ τῆς ἐρμηνείας, ὃ ἐστὶ τὸ τῆς διανοίας, διεξευγμένον καὶ διεστηκὸς δηλοῦσι· σαφὴ δὲ τὸν λόγον παραστήσομεν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ γενόμενοι. Συμπλεκτικοὶ μὲν οὖν εἰσι ν, ὅσοι τὴν ἐρμηνείαν ἐ π' ἄπειρον ἐκφερομένην συνδέουσι ν.] Οὗτοι, φησὶν, εἰσὶν οἱ συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι, οἵτινες τὴν διάνοιαν ἐπὶ πολὺ ἐκφερομένην καὶ ἐπεκτεινομένην συμπλέκουσι καὶ συνδέουσιν, ὥστε τὴν ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ συνδεδέσθαι καὶ συνηρτῆσθαι. Ταύτην δὲ ἔχουσι τὴν ἐπαγγελίαν, ὥστε συνδεῖν τὰς διανοίας ἐπ' ἀλλήλας καὶ τὴν δύναμιν, ὃ ἐστὶ τὴν ὑπαρξιν, τὴν ἐν αὐταῖς παριστᾶν, ἐπιπλέκειν δὲ τοὺς λόγους οὐ κατὰ ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀδιάφορον ποιεῖσθαι τούτων τὴν μετὰθεσιν, οἷον «καὶ ἀνέγγων καὶ περιεπάτησα» ἢ «καὶ περιεπάτησα καὶ ἀνέγγων», «καὶ ἐξέμαθον καὶ ἐνόησα» ἢ «καὶ ἐνόησα καὶ ἐξέμαθον». Οὐ δεῖ γε οὖν τοῦτο αὐτὸ εἰδόμενος καὶ τὰ Ὀμηρικὰ μέμφεσθαι ὡς ἀτάκτως κατελεγμένα καὶ δεόμενα ἀναστροφῆς ἐν τῷ

〈μ 134〉 τὰς μὲν ἄρα θρέψασα τεκοῦσά τ ε, 〈π 41〉 αὐτὰρ ὃ 〈γ'〉 εἴσω ἵεν καὶ ὑπέρβη λάϊνον οὐδό ν· οὐδὲ γὰρ τάξιν ἀπαιτεῖ, καθὰ εἰρήκαμεν, ὁ συμπλεκτικὸς σύνδεσμος. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι οὐ δεῖ ἐξ ἀντικειμένων καὶ μαχομένων συμπλέκειν διάνοιαν, οἷον «καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ νύξ ἐστι», τοῦτο γὰρ ἀδύνατον· ἀλλ' οὕτως, «καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ ἄνθρωποι προῆλθον καὶ τὰ συνήθη διαπράττονται». Εἰσὶ δὲ 〈οἶδε〉, μὲν δέ τέ καὶ ἀλλὰ ἡμὲν ἡδέ ἰδέ αὐτὰρ ἀτάρ ἦτοι κέν ἄ ν] Ὁ μὲν μὲν συμπλεκτικὸς σύνδεσμος συνήθης ἐστὶ καὶ ποιηταῖς καὶ λογογράφοις, δύναμιν ἔχων τὴν αὐτὴν τῷ ἦτοι συμπλεκτικῷ ὄντι· μὴ ὄντι δὲ συμπλεκτικῷ, ἀλλὰ διαζευκτικῷ, οὐδ' ἔτι αὐτῷ ἰσοδυναμεῖ. Διαφέρει δὲ κατὰ δύο τρόπους τοῦ ἦτοι ὁ μὲν, ὅτι ὁ μὲν μὲν συνήθης, ὁ δὲ ἦτοι ποιητικὸς, καὶ ὅτι ὁ μὲν μὲν μέσος παραλαμβάνεται, ὁ δὲ ἦτοι κατ' ἀρχὴν τίθεται, οἷον 〈B 494〉 Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Λήϊτος ἦρχο ν, 〈ε x .

104

g r . A 68〉 ἦτοι ὃ γ' ὡς εἰπὼν κα τ' ἄ ρ' ἔζετ ο. — Καὶ ὁ δὲ ὁμοίως καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐστὶ καὶ ἐν τῷ ἔθει συνήθης, ἰσοδυναμῶν τῷ ἀτάρ καὶ αὐτάρ· ἀλλὰ πάλιν διαφέρει, ὅτι ὁ μὲν συνήθης καὶ ἐν μέσῃ φράσει τίθεται, ὁ δὲ καὶ ποιητικὸς καὶ ἀρκτικός. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι πάντως τῷ μὲν ἐπιφέρεται ὁ δέ, τοῦ λόγου μεταβαίνοντος ἢ εἰς ἕτερον πρόσωπον ἢ εἰς ἑτέραν θέσιν καὶ ἔννοιαν πράγματος, εὐρισκομένου δὲ τοῦ δέ οὐ πάντως προῆν ὁ μὲν. — Ὁ τέ καὶ ὁ καὶ τὴν ἴσην δύναμιν ἔχουσιν. — Ὁ ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ δέ παραλαμβάνεται, οἷον «ἄνθρωπος μὲν εἰμι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὄνομα οὐ πράττω», καὶ «ἡμέρα μὲν ἐστίν, ἀλλὰ τὰ νέφη οὐχ ὀρώ». — Ἡμὲν ἡδέ ἰδέ ὅμοιοι τῷ καί. — Ὁ ἀτάρ καὶ ὁ αὐτάρ ὡς ὁ δέ εἰσιν. — Ὁ ἦτοι ὅμοιος τῷ μὲν. — Ὁ κέν καὶ ὁ ἄν, παραπληρωματικοὶ ὄντες, εἰς τοὺς συμπλεκτικούς ἐτάγησαν· πῶς δὲ καὶ διὰ τί, ἐν τῷ περὶ συνδέσμου λεκτέον. Διαζευκτικοὶ δέ, ὅσοι τὴν μὲν φράσιν ἐπισυνδέουσι ν, ἀπὸ δὲ πράγματος εἰς πρᾶγμα διιστῶσιν· εἰσὶ δὲ οἶδ ε, ἢ ἦτοι ἢ έ.] Ἠπορήθη, πῶς σύνδεσμοι λέγονται οἱ προκειμένοι, μαχομένην ἔχοντες τὴν ἐξ αὐτῶν σημασίαν τῇ θέσει τοῦ ὀνόματος μάχεται γὰρ τὸ συνδεῖν τῷ διαζευγνύειν. Καὶ ἔχεται ἀπολογίας ἢ προκειμένη ἀπορία, ἐπεὶ καὶ ἐπ' ἄλλων ἔστιν ἐπινοῆσαι ταυτόν· ὀρθὴν μὲν γὰρ φαμεν καὶ πτῶσιν, καὶ τὸ μάχομαι φωνῇ παθητικόν, σημασινομένῳ δὲ ἐνεργητικόν, καὶ τὸ Θῆβαι φωνῇ πληθυντικόν, σημασινομένῳ δὲ ἐνικόν, καὶ ἔτι πολλὰ ἔστιν ἄλλα μαχόμενα εὐρεῖν. Καὶ οἱ προκειμένοι οὖν σύνδεσμοι μὲν εἴρηνται ἔνεκα τοῦ συνδεῖν τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις, ἔνεκα δὲ τοῦ ἀπ' αὐτῶν δηλουμένου σύνδεσμοι διαζευκτικοὶ ὠνομάσθησαν· ὅλης γὰρ τῆς φράσεως ὄντες συνδετικοὶ τὰ ἐν αὐτῇ πράγματα διαζευγνύουσιν. Καὶ ἡ ἐπαγγελία αὐτῶν ἐνὸς ὑπαρξιν ἐπαγγέλλεται, τοῦ δὲ ὑπολειπομένου ἢ καὶ 〈τῶν〉 ὑπολειπομένων ἀναίρεσιν, οἷον «ἡμέρα ἐστὶν ἢ νύξ», 〈ex. gr. β 132〉 ζῶει ὃ γ' ἢ τέθνηκεν, «ἢ Ἀπολλώνιος ἄρχεται ἢ οἱ τούτου μαθηταί»· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἢ φράσις συμπλέκεται, τὰ δὲ πράγματα μαχόμενά ἐστι καὶ μὴ δυνάμενα κατὰ ταῦτόν

παραληφθῆναι. — Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὁ ἥ καὶ διαzeugτικός ἐστι σύνδεσμος καὶ παραδιαzeugτικός καὶ διασαφητικός καὶ διαπορητικός καὶ βεβαιωτικός· καὶ διαzeugτικός μὲν, ὡς ἐν τοῖς ἄνω· παραδιαzeugτικός δέ, ὡς ἐν τῷ <Ξ 108> ἢ νέος ἢ παλαιός, ἀντὶ γὰρ τοῦ καὶ ἐστίν, οἷον «ὁ νέος καὶ ὁ παλαιός»· καὶ διασαφητικός, ὡς ἐν τῷ <Α 117> βούλο μ' ἐγὼ λαὸν σὼν ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθα ι· καὶ διαπορητικός, ὡς ἐν τῷ <λ 172> ἢ δολιχὴ νοῦσος ἢ Ἄρτεμις ἰοχέαιρ α· καὶ βεβαιωτικός, ὡς ἐν τῷ <Β 370> ἢ μὰν αὖ τ' ἀγορῇ νικᾷς, γέρον, υἷας Ἀχαιῶν.

105 Συναπτικοὶ δέ <εἰσιν>, ὅσοι ὑπαρξιν μὲν οὐ δηλοῦσι, σημαίνουσι δὲ ἀκολουθία ν.] Ὁ νοῦς οὕτως· συναπτικοὶ εἰσιν, ὅσοι ὑπαρξιν μὲν, τουτέστι τὴν ἐν πράγματι δύναμιν, οὐ δηλοῦσι, σημαίνουσι δὲ ἀκολουθίαν, φράσεως δηλονότι. — Εἰσὶ δὲ οὗτο ι, εἴ εἴπερ εἰδῇ εἰδήπε ρ.] Φασὶ δέ τινες, ὅτι κοινῇ ἔχονται σημασίας οἱ συναπτικοὶ καὶ οἱ συμπλεκτικοί· τὸ γὰρ συμπλέκειν καὶ τὸ συνάπτειν ταυτόν ἐστιν. Καὶ ἔστιν ἡ διαφορὰ τῶν συμπλεκτικῶν καὶ τῶν συναπτικῶν αὕτη, ὅτι οἱ μὲν συμπλεκτικοὶ δύναμιν μὲν ἔχουσι τοῦ πράγματος, ἀταξίαν δὲ φράσεως, οἷον «καὶ περιπατῶ καὶ νοῶ» καὶ ἀνάπαλιν «καὶ νοῶ καὶ περιπατῶ»· οἱ δὲ συναπτικοὶ τὸ ἐναντίον οὐ παριστῶσι μὲν τὴν δύναμιν τοῦ πράγματος, ἀκολουθίαν δὲ φράσεως καὶ τάξιν φυλάττουσιν, οἷον «εἰ περιπατήσω κινηθήσομαι»· οὐ γὰρ δύναμαι εἰπεῖν «εἰ κινηθήσομαι περιπατήσω», ψευδὲς γάρ. Παρασυναπτικοὶ δὲ εἰσιν ν, ὅσοι μεθ' ὑπάρξεως καὶ τάξιν δηλοῦσιν· εἰσὶ δὲ οἷδε, ἐπεὶ ἐπεῖπερ ἐπειδὴ ἐπειδήπε ρ.] Διαφέρουσι τῶν συναπτικῶν οἱ παρασυναπτικοὶ τῇδε, ὅτι οἱ παρασυναπτικοὶ δύναμιν τοῦ πράγματος παριστῶσι καὶ ἀκολουθίαν πράγματος καὶ φράσεως ἔχουσιν· τοῦτο δὲ ὁ τεχνικός φησιν, ὅτι παρασυναπτικοὶ εἰσιν, ὅσοι μεθ' ὑπάρξεως, τουτέστι τὴν τοῦ πράγματος δύναμιν ἐμφαίνοντες, καὶ τάξιν, φράσεως δηλονότι, δηλοῦσιν, οἷον «ἐπεὶ ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστιν, ἡμέρα ἐστίν». Περὶ αἰτιολογικῶν καὶ ἀπορηματικῶν περιττόν ἐστι λέγειν, δήλης οὔσης τῆς φράσεως παρὰ τῷ τεχνικῷ. Λεκτέον οὖν περὶ συλλογιστικῶν. Συλλογιστικοὶ εἰσιν, ὅσοι πρὸς τὰς ἐπαγωγὰς καὶ συναγωγὰς τῶν ἀποδείξεων εὖ διάκεινται, οἷον φαμεν «ἔχεις μέντοι τριώβολον, ἐδέξω δεύτερον τριώβολον καὶ πάλιν τριώβολον, ἀλλὰ μὴν ὁμολογήσεις ἔχειν ἐννέα ὀβολούς· τοιγαροῦν ποιήσόν μοι γραμματεῖον». Περὶ παραπληρωματικῶν ν. — Οἱ παραπληρωματικοὶ καὶ αὐτοὶ σημαίνουσιν τι, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι σύνδεσμοι· ἀλλ' ἐπεὶ ποικίλη αὐτῶν ἡ σημασία, ἀπὸ τοῦ ἐπικοινωνεῖν ἐπισυμβαίνοντος παραπληρωματικοὶ εἴρηνται. Ὁ μὲν γὰρ δὴ καὶ οἱ ἰσοδυναμοῦντες αὐτῷ ἐν συγκεφαλαιώσει καὶ παραγραφῇ λόγου παραλαμβάνονται, <ex.

106 gr. B 1> ἄλλοι μὲν ῥα θεοὶ τε καὶ ἄνδρες, <Ο 3> οἱ μὲν δὴ παρ' ὅχεσφιν ἐρητύοντ' ὁ δαί μετὰ τὰς πεύσεις παραλαμβάνεται, <ω 299> ποῦ δαί νηὺς ἔστηκεν, <Κ 408> πῶς δαί τῶν ἄλλων Τρώων, <α 225> τίς δαίς, τίς δαί ὄμιλος· καὶ ὁ γέ ἐκφαντικός ἐστίν ἐκπλήξεως ἢ σμικρότητος, ὡς ἐν τῷ <fr. poet. lyr. 3, 737 B 4> τοῦτό γέ μοι χάρισα ι· καὶ ὁ πέρ ἐναντιωματικός ἐστίν, ὡς ἐν τῷ <Α 131> μὴ δ' οὕτως ἀγαθὸς περ ἐώ ν. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ σημαίνουσιν οἱ παραπληρωματικοὶ σύνδεσμοι· καὶ ἐπεὶ οὐκ ἠδύναντο ἀπὸ σημασίας ὀνομασθῆναι, ἐκ τοῦ πλεονάζοντος τὴν ὀνομασίαν ἔσχον· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν κατὰ πλεονασμὸν παραπληροῦσι μόνον τὴν φράσιν. Οἱ δὲ ἐναντιωματικοὶ δῆλοί εἰσιν ὡς τὸ ἐναντίον τῇ δυνάμει τοῦ πράγματος δηλοῦσιν· «ἀσθενὴς μὲν ἐγώ, σὺ δὲ ἰσχυρός, καὶ ὅμως ἀσθενὴς ὦν ἐνίκησά σε»· «μακρὰν ἰστάμην, ὅμως ἤκουσά σου λαλοῦντος».